

Jaarplan 2013

Inhoud

1	Leeswijzer	3
2	Inleiding	4
3	Centrale Commissie voor de Statistiek	6
4	Algemeen	8
4.1	Internationale ontwikkelingen	8
4.2	Voorbeelden van samenwerkingsverbanden	10
4.2.1	Internationale samenwerking	10
4.2.2	Samenwerking binnen de overheid	12
4.2.3	Samenwerking met onderwijs en wetenschap	13
4.3	Dienstverlening en communicatie	14
4.4	Vermindering administratieve lasten voor het bedrijfsleven	15
5	Statistisch programma	17
5.1	Programmavernieuwing	17
5.2	Capaciteit voor programmavernieuwing	17
5.3	Regulier statistisch programma	19
5.4	Nieuwe Europese verplichtingen in 2013	20
6	Methodologie, kwaliteit en procesvernieuwing	22
6.1	Methodologie en onderzoek	22
6.2	Innovatie	23
6.3	Procesvernieuwing	24
6.4	Kwaliteit en kwaliteitszorg	24
7	Bedrijfsvoering	26
7.1	Personeel	26
7.2	Risicobeheer	26
7.3	Prestatie-indicatoren	27
8	Begroting 2013	28
	Bijlage A: Programmavernieuwing	31
	1. Economische ontwikkelingen	31
	2. Sociaal-economische en maatschappelijke ontwikkelingen	34
	3. Grootstedelijke problematiek	36

4. Kwaliteit van het bestaan	37
5. Toegankelijkheid van informatie	38
Bijlage B: Regulier statistisch programma	40
1. Arbeid en sociale zekerheid	40
2. Bedrijven	45
3. Bevolking	47
4. Bouwen en wonen	49
5. Financiële en zakelijke diensten	51
6. Gezondheid en welzijn	52
7. Handel en horeca	54
8. Industrie en energie	55
9. Inkomen en bestedingen	56
10. Internationale handel	58
11. Landbouw	58
12. Macro-economie	59
13. Natuur en milieu	61
14. Onderwijs	62
15. Overheid en politiek	64
16. Prijzen	65
17. Veiligheid en recht	67
18. Verkeer en vervoer	68
19. Vrije tijd en cultuur	70
20. Caribisch Nederland	71
21. Dossiers en overige niet-themagebonden output	72
Bijlage C: Dataleveringen aan Eurostat	76
Bijlage D: Onderzoekspapers en wetenschappelijke publicaties	79
Bijlage E: Prestatie-indicatoren	81
Bijlage F: Adviesraden	82
Bijlage G. Organisatie per 1 januari 2013	83
Bijlage H: Wegwijzer	85
Bijlage I: Overzicht van afkortingen	87

1 Leeswijzer

Het jaarplan 2013 geeft op een groot aantal terreinen invulling aan de voornemens en ambities uit het Strategisch Meerjarenprogramma (MJP) 2009-2013, zowel voor wat betreft het statistisch programma als op het gebied van de positionering en profilering van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) als organisatie.

Het voorwoord van de Directeur-Generaal van de Statistiek vormt hoofdstuk 2.

Hoofdstuk 3 bevat een mededeling van de Centrale Commissie voor de Statistiek (CCS), die daarin aangeeft dat zij het Jaarplan 2013 heeft vastgesteld en dat zij instemt met de begroting van het CBS voor 2013.

In hoofdstuk 4 worden allereerst de internationale ontwikkelingen geschetst. Met name wordt ingegaan op het Europees werkprogramma en de versterking van *economic governance* in de Europese Unie (EU). Daarnaast wordt een aantal samenwerkingsverbanden met ministeries, universiteiten en andere (inter)nationale partijen belicht, dat in 2013 worden voortgezet of aangegaan. Ook de vermindering van de administratieve lasten voor het bedrijfsleven wordt genoemd.

In hoofdstuk 5 komen de programmavernieuwing, de reguliere output van het CBS en een aantal nieuwe Europese verplichtingen in 2013 aan bod.

Hoofdstuk 6 bevat een beschrijving van het methodologisch onderzoeksprogramma, kwaliteit en kwaliteitszorg, innovatie en procesvernieuwing.

In hoofdstuk 7 worden verschillende aspecten van de bedrijfsvoering besproken, gerubriceerd naar personele aspecten, risicobeheer, en prestatie-indicatoren.

Hoofdstuk 8 bevat de begroting van het CBS voor 2013.

Het jaarplan wordt afgesloten met de volgende bijlagen: programmavernieuwing, regulier statistisch programma, dataleveringen aan Eurostat, onderzoekspapers en wetenschappelijke publicaties, prestatie-indicatoren, een overzicht van de voorzitters van de adviesraden die samen de CBS-adviesraad vormen, het schets van de organisatie, de wegwijzer en een overzicht van de afkortingen.

2 Inleiding

Met dit jaarplan blik het CBS vooruit op de verwachte activiteiten en resultaten in 2013. Het jaarplan gaat in op een aantal belangrijke (internationale) ontwikkelingen voor het CBS en beschrijft de plannen op het gebied van het statistisch programma en de programmavernieuwing, methodologie, procesvernieuwing, nieuwe samenwerkingen, communicatie en dienstverlening, het verminderen van de administratieve lastendruk en de verschillende facetten van de bedrijfsvoering. In de volgende hoofdstukken wordt hier nader op ingegaan. Zoals wettelijk voorgeschreven, is dit jaarplan goedgekeurd door de CCS en is de begroting in overeenstemming met de CCS vastgesteld.

Dit jaarplan is de laatste uitwerking van het Meerjarenprogramma 2009-2013. In 2013 wordt het meerjarenprogramma voor 2014 tot en met 2018 vastgesteld. Vanaf 2014 wordt het jaarplan op basis van dit nieuwe Meerjarenprogramma opgesteld.

De bezuinigingsdoelstellingen van het kabinet Rutte kunnen vanaf 2014 gevolgen krijgen voor het statistisch programma van het CBS. Naast efficiencymaatregelen is het noodzakelijk om te bepalen of er een deel van het statistische programma versoberd of gestopt moet worden.

Het stemt tot tevredenheid dat uit de evaluatie van het CBS, die in 2012 door de minister van EZ aan de Kamer is aangeboden, blijkt dat het CBS op het terrein van statistiek en informatie nationaal en internationaal een zeer gewaardeerde rol speelt.

Het jaar 2013 is door het International Statistical Institute uitgeroepen tot het internationale jaar van de statistiek. Het grote belang van statistiek wordt in 2013 wereldwijd uitgedragen aan de wetenschap in het algemeen, het bedrijfsleven, overheden, media, beleidsmakers, werkgevers, studenten en het brede publiek.

Het CBS organiseert in 2013 de *Directors General of the National Statistical Institutes* (DGINS)-conferentie. Deze conferentie is dé jaarlijkse bijeenkomst van de directeuren-generaal van de statistiekbureaus van de lidstaten van de EU en Eurostat, het statistiekbureau van de EU, waar gediscussieerd wordt over de toekomst en de ontwikkelingen van het Europese statistische systeem.

Het CBS werkt ook samen met vele (inter)nationale organisaties op het gebied van onder andere informatieverzameling, standaardisatie, internationale statistiekontwikkeling, gezamenlijke enquêtes, publicaties, onderzoeken en het delen van kennis. In het jaarplan worden enkele samenwerkingen die het CBS in 2013 voortzet of aangaat, belicht.

Het bedrijfsleven is in dit kader voor het CBS van groot belang als leverancier en gebruiker van data. Veel brondata voor de statistieken worden immers aangeleverd door ondernemingen. Hoewel de door het CBS veroorzaakte enquêtedruk slechts 0,25 procent van de totale door de overheid veroorzaakte lastendruk bedraagt, blijft het CBS zich inspannen om deze verder te beperken.

In 2013 blijft de dienstverlening uiteraard een belangrijk thema. De website en StatLine zijn de belangrijkste distributiekkanalen voor statistische informatie. Om de kwaliteit van de dienstverlening aan gebruikers te waarborgen, wordt in 2013 gestart met de vernieuwing van de website. Andere digitale kanalen zoals YouTube en Twitter zijn voor het CBS ook belangrijk om statistische informatie te verspreiden.

Het Centrum voor Beleidsstatistiek biedt aan externe onderzoekers de mogelijkheid om onder strikte (beveiligings)voorwaarden zelf analyses uit te voeren op CBS microdatabestanden. Het is ook mogelijk om het Centrum een maatwerkopdracht te geven. In 2012 heeft het Centrum zijn 10-jarig jubileum gevierd na een periode van flinke groei. Het jubileumcongres is door zeer veel belangstellenden en mogelijke nieuwe klanten bezocht. De komende jaren wordt dan ook een uitbreiding van de betaalde werkzaamheden van het Centrum verwacht om aan de toenemende vraag te kunnen voldoen.

In dit jaarplan is de statistische informatie vermeld die in 2013 naar verwachting beschikbaar komt. Het CBS publiceert publicaties op papier of als pdf-bestand over diverse thema's die aansluiten bij de maatschappelijke behoefte aan informatie daarover. Een greep uit de publicaties in 2013: de Duurzaamheidsmonitor, Duurzame Agrogrondstoffen, De Nederlandse Economie, uitkomsten van het Nationaal Kiezersonderzoek, Criminaliteit en Rechtshandhaving, en de resultaten van het Budgetonderzoek. Naast deze publicaties verzorgt het CBS ook persberichten, webartikelen en RSS-feeds die gerelateerd zijn aan de publicaties. Alle beveiligde en geaggregeerde databestanden waarop de publicaties zijn gebaseerd, zijn terug te vinden via StatLine.

3 Centrale Commissie voor de Statistiek

De Centrale Commissie voor de Statistiek (CCS) beoordeelt het meerjarenprogramma en jaarplan van het CBS en stelt deze vast. In de praktijk komt deze taak neer op het beoordelen van de samenhang en de relevantie van de programmatische voornemens voor de komende periode in relatie tot de maatschappelijke behoefte en de financiële en organisatorische kaders. De CCS is betrokken bij het opmaken van de begroting en jaarrekening van het CBS. De DG stelt deze vast in overeenstemming met de CCS. Daarnaast stuurt de DG het jaarverslag van het CBS ter goedkeuring naar de CCS.

De CCS ziet toe op het beperken van administratieve lasten, het vermijden van ongewenste mededinging en het beschikbaar stellen van microdata. De CCS bevordert de coördinatie en kwaliteit van de statistische informatievoorziening door de rijksoverheid. Verder waarborgt de CCS de onafhankelijke positie van het CBS en de professionele onafhankelijkheid van officiële statistieken.

De Audit Commissie (AC) van de CCS bereidt de behandeling van onderwerpen op het gebied van de bedrijfsvoering voor. De AC houdt zich in het bijzonder bezig met de financiële rapportages, de begroting en de jaarrekening. De CCS legt over de uitvoering van haar taken verantwoording af in haar eigen jaarverslag, gericht aan de minister van EZ. Het jaarverslag is gepubliceerd op de website van het CBS.

De samenstelling van de CCS is primo 2013:

mw. mr. I. Brakman, voorzitter (lid AC)

prof. dr. L.H. Hoogduin (lid AC)

mw. dr. C.M. Hooymans

drs. M.B.G.M. Oostendorp, plaatsvervangend voorzitter (lid AC)

mw. prof. dr. J. Plantenga

prof. dr. C.G.M. Sterks

prof. dr. J.T.M. van der Zee

Conform artikel 22 van de Wet op het Centraal bureau voor de statistiek zal de CCS aan de minister van EZ een aanbeveling doen voor de vervulling van twee vacante plaatsen per 1 januari 2013.

Mededeling Centrale Commissie voor de Statistiek

De Centrale Commissie voor de Statistiek heeft kennis genomen van het jaarplan en de begroting van het CBS voor 2013.

Op grond van haar bevoegdheid neergelegd in de Wet op het Centraal Bureau voor de Statistiek van 2003 stelt zij het jaarplan 2013 van het CBS vast.

Eveneens op grond van haar wettelijke bevoegdheid stemt zij in met de vaststelling door de Directeur-Generaal van de Statistiek van de begroting van het CBS voor 2013.

Den Haag, 23 november 2012

mr. I. Brakman, voorzitter

drs. M.I. Tóth Pál, secretaris

4 Algemeen

4.1 Internationale ontwikkelingen

Europees werkprogramma

Europese statistieken ondersteunen de ontwikkeling, monitoring en evaluatie van het Europese beleid met betrouwbare, objectieve, vergelijkbare en coherente feitelijke informatie. Om hieraan uitvoering te geven, heeft de EC medio 2012 in hoofdlijnen haar statistisch werkprogramma 2013 gepresenteerd. Dit is het eerste werkprogramma van de EC dat deel uit maakt van het ontwerp Europees meerjarenprogramma 2013-2017.

Het Europees statistisch werkprogramma 2013 sluit aan bij de prioriteiten van de EU, zoals de Europa 2020-strategie voor 'slimme, duurzame en inclusieve groei'. Daarin zijn vijf doelstellingen opgenomen op de gebieden van werkgelegenheid, innovatie, onderwijs, sociale samenhang en klimaat/energie. Daarnaast zijn de strategische doelen die de EC bij het begin van haar mandaat heeft vastgesteld voor de periode 2010-2014 richtinggevend. Voor het CBS relevante doelen zijn: versterkte en geïntegreerde economische *governance*, klimaatverandering, groei en sociale samenhang, Europa van de burger, en globalisering.

De plannen voor 2013 zijn, net als de afgelopen jaren, ambitieus. Het werkprogramma laat op vrijwel alle statistische terreinen beleidsintensiveringen zien, zoals het economisch en monetair beleid, de sociale politiek en de interne markt. Tevens wordt in 2013 gewerkt aan de uitwerking van de verordening *Framework Regulation on Integrated Business Statistics* (FRIBS). Deze verordening beoogt in 2016 het merendeel van de bestaande verordeningen op het terrein van de bedrijvenstatistiek te integreren tot één kaderverordening.

De herprioritering van het Europees werkprogramma is een moeizaam proces vanwege de vele politieke beleidsprioriteiten op de Europese agenda. Daarom staat tegenover de beleidsintensiveringen nog altijd onvoldoende beleidsvermindering, ondanks diverse pogingen daartoe.

De Europese voorstellen met betrekking tot vereenvoudiging en vermindering van de administratieve lastendruk zullen op korte termijn niet leiden tot een merkbare lastendrukvermindering voor de statistische bureaus, het bedrijfsleven en de burgers. Eventuele maatregelen daartoe zullen naar verwachting pas op de middellange en lange termijn effect hebben.

Tegen die achtergrond speelt het in 2012 gestarte *Modernization of European Enterprise and Trade Statistics* (MEETS)-programma om zowel een merkbare vermindering van de administratieve lastendruk voor het bedrijfsleven te realiseren als een hogere efficiëntie in de statistiekproductie over bedrijven en handel. Bedrijvenregisters spelen daarin een belangrijke rol. Het huidige programma loopt per 31 december 2013 af. Over een eventueel vervolg van het MEETS-programma na 2013 komt naar verwachting in de loop van 2013 meer duidelijkheid.

De door de Commissie aangegeven prioriteiten in het statistisch werkprogramma worden uitgewerkt in diverse voorstellen voor wet- en regelgeving, waarvan de gevolgen voor het werkprogramma van het CBS nog niet in voldoende mate zijn in te schatten.

Versterking *economic governance* in de EU

De wereldwijde financiële crisis maakt de problemen met het toezicht en de aansturing op economisch en monetair gebied in de EU zichtbaar. Om die problemen aan te pakken is eind 2011 Europese wetgeving van kracht geworden om de *economic governance* in de EU en de eurozone te versterken. Deze wetgeving wordt aangeduid met de term *six pack*.

Dit *six pack* moet leiden tot een beter toezicht van de EU op het begrotingsbeleid van de lidstaten. Hiertoe zijn bepalingen op het gebied van het nationale begrotingskader en handhavingsmaatregelen opgesteld, die consequenter en in een eerder stadium worden toegepast voor lidstaten die zich niet aan de regels houden.

Vier wetgevingsmaatregelen¹ binnen het *six pack* hebben betrekking op de werkzaamheden van de nationale statistische bureaus en lidstaten:

- a. In 2013 wordt de Europese statistiekwet van kracht. Deze wet vormt een wettelijke basis voor de professionele onafhankelijkheid van de statistische bureaus in de lidstaten;
- b. Er kunnen sancties worden opgelegd bij manipulatie van statistieken over de overheidsfinanciën. De boete bedraagt maximaal 0,2 procent van het bruto binnenlands product (bbp);
- c. Er is een scorebord geïntroduceerd met indicatoren voor de vroegtijdige identificatie van macro-economische onevenwichtigheden in de EU en de Eurozone;
- d. Met ingang van 2014 gelden nieuwe verplichtingen voor de levering van maandstatistieken voor de centrale overheid en sociale fondsen, kwartaalstatistieken voor de decentrale overheden en overzichten van alle verplichtingen van overheden.

In het verlengde van de verordening over de handhaving van het begrotingstoezicht in het eurogebied is afgesproken dat de EC bevoegdheden krijgt om alle onderzoeken uit te voeren die zij noodzakelijk acht indien er indicaties zijn dat de gegevens over het overheidstekort en de overheidsschuld verkeerd worden voorgesteld. Als onderdeel van de procedure ten aanzien van sancties bij manipulatie van statistieken heeft de EC toegang gekregen tot de rekeningen van rijks-, provinciale en gemeentelijke overheden en bij wettelijke instellingen voor de sociale zekerheid. Zij kan bij deze organisaties ook inspecties uitvoeren. Personeelsleden van de nationale statistische bureaus die de Commissie actief moeten bijstaan bij het verrichten van inspecties krijgen dezelfde bevoegdheden als de EC.

¹ De verordeningen die hier bij horen, zijn respectievelijk:

- a. Verordening (EU) 1175/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 november 2011 tot wijziging van verordening (EG) nr. 1466/97 van de Raad over versterking van het toezicht op begrotingssituaties en het toezicht op de coördinatie van het economisch beleid;
- b. Verordening (EU) 1173/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 november 2011 inzake de effectieve handhaving van het begrotingstoezicht in het eurogebied;
- c. Verordening (EU) 1176/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 november 2011 betreffende de preventie en correctie van macro-economische onevenwichtigheden;
- d. Richtlijn (EU) 2011/85/EU van de Raad van 8 november 2011 tot vaststelling van voorschriften voor de begrotingskaders van de lidstaten.

4.2 Voorbeelden van samenwerkingsverbanden

In deze paragraaf wordt een aantal samenwerkingsverbanden belicht. Het betreft een selectie van zowel nieuwe als bestaande samenwerkingen met ministeries, universiteiten en andere (inter)nationale partijen.

4.2.1 Internationale samenwerking

Het CBS blijft in 2013 actief op diverse internationale podia zoals bij de vergaderingen van Eurostat, de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), de *United Nations Economic Commission for Europe* (UNECE) en *United Nations Statistical Commission* (UNSC).

Eurostat en de nationale statistische bureaus werken samen in het Europees Statistisch Systeem (ESS-net) ter bevordering van de statistiekontwikkeling op uiteenlopende terreinen. Het CBS neemt onder andere deel aan de ESS-nets *Profilen* en *European Group Register* die de ontwikkeling van een Europees statistisch register van multinationale ondernemingsgroepen en integratie in de statistische productieprocessen mogelijk moeten maken. In paragraaf 5.4 wordt hier kort op ingegaan.

Een ander project binnen het ESS is het *e-Frame project European Framework for Measuring Progress*, waarvan het CBS samen met het Italiaanse statistiekbureau ISTAT trekker is. Het Nederlands-Italiaanse consortium heeft negentien partners waaronder het Britse en het Franse statistiekbureau, de OESO en verschillende universiteiten. Er worden twee grote conferenties en verschillende workshops georganiseerd. Het project leidt tot diverse rapporten die de harmonisatie van het meten zullen bespoedigen, bijvoorbeeld op het gebied van welzijn en de vooruitgang van de verschillende samenlevingen.

Het CBS is vertegenwoordigd in een aantal internationale *taskforces* en werkgroepen, bijvoorbeeld als voorzitter in de *taskforce* voor *Measuring sustainable development*. Daarin participeren onder meer ook de OESO, UNECE en Eurostat. Verder is het CBS lid van de werkgroep voor internationale toegang tot microdata voor wetenschappelijke doeleinden.

Het CBS is voorzitter van de *High Level Group for Strategic Developments in Business Architecture in Statistics* (HLG-BAS), die opereert onder de vlag van de UNECE. De HLG-BAS is in het leven geroepen om sturing te geven aan en convergentie te bereiken in de nationale en internationale initiatieven tot vernieuwing. De focus ligt hierbij op de statistische producten, de waarneming en het statistisch productieproces. UNECE, Eurostat, OESO, en de statistische bureaus van Australië, Canada, Italië, Mexico, Nederland, Slovenië, de Verenigde Staten en Zuid-Korea zijn lid van de HLG-BAS.

Het CBS is met Eurostat gedeeld voorzitter van de *Sponsorship group on Standardisation*. Deze groep is eind 2011 gestart en moet de weg vrijmaken voor verdergaande standaardisatie in het ESS, met als doelen efficiencyvergroting en kwaliteitsverbetering.

Het CBS doet opnieuw mee aan het Europees Statistisch Trainingsprogramma (ESTP). CBS-medewerkers kunnen deelnemen aan de cursussen van dit programma. Daarnaast is het

CBS een actieve partner in het consortium dat ESTP-cursussen organiseert. Het CBS is cursusleider van de cursussen Nationale rekeningen, metadata, *survey non respons* en ontwikkeling van vragenlijsten. Het CBS levert ook trainers voor cursussen over het gebruik van administratieve data en disseminatie van de *European Free Trade Association* (EFTA)-landen. Deze cursussen worden onder de ESTP-vlag georganiseerd en gefinancierd.

Bij de uitvoering van het programma *Instrument for Pre-accession Assistance* (IPA) is het CBS ook dit jaar weer betrokken. IPA is een Europees gefinancierd programma waarbij nieuwe en kandidaat-lidstaten van de EU worden ondersteund bij het hervormen en ontwikkelen van een statistisch programma dat voldoet aan de Europese wet- en regelgeving. Op dit moment is het programma voor acht landen beschikbaar: Albanië, Bosnië-Herzegovina, Servië, Kosovo, Montenegro, Macedonië, Kroatië en Turkije. Met de IPA-gelden worden onder meer studiebezoeken aan het CBS gefinancierd.

De technische hulpverlening aan Vietnam en de bilaterale samenwerking met Zuid-Korea en China worden gecontinueerd. De samenwerking behelst kennisuitwisseling over een aantal statistische thema's, waarbij gebruik wordt gemaakt van elkaars expertise om ontwikkelingen verder te stimuleren.

Binnen het zevende kaderprogramma van de EC werkt het CBS samen in een consortium bestaande uit twaalf partners, waaronder een aantal onderzoeksinstituten uit verschillende Europese landen en het Zweedse statistiekbureau, aan *Compiling and Refining Environmental Economic Accounts* (CREEA). Het CBS heeft binnen dit consortium een leidende rol bij het project over waterstromen. Het programma wordt begin 2014 afgerond met een congres waar de resultaten worden gepresenteerd.

Met de nationale statistische bureaus van Duitsland en België worden relevante data op het gebied van verkeer en vervoer uitgewisseld met de inzet om de lastendruk in de wegvervoer-enquête te verminderen en de kwaliteit van de statistiek te verhogen.

De *Committee on Monetary, Financial and Balance of Payments statistics* (CMFB) heeft in 2012 een onderzoek geïnitieerd naar het bestaande revisie- en updatebeleid van zowel nationale banken als nationale statistische bureaus. Aanleiding voor dit onderzoek zijn de verschillen tussen de lidstaten, waardoor de CMFB (en ook Eurostat) op uiteenlopende momenten over dezelfde variabelen verschillende cijfers ontvangt. Het onderzoek van de CMFB is vormgegeven in een vragenlijst, gericht aan alle lidstaten, waarbij de bestaande revisiepraktijk wordt geïnventariseerd en tegelijkertijd de haalbaarheid van een meer afgestemd beleid wordt getoetst. Voor de Nederlandse situatie is de vragenlijst door het CBS en De Nederlandsche Bank (DNB) gezamenlijk ingevuld. De uiteindelijke voorstellen om te komen tot een verder afgestemd beleid, passend binnen de internationale kaders, worden in 2013 voorgelegd aan de belangrijkste gebruikers.

In samenwerking met het *Biological Records Centre* in het Verenigd Koninkrijk worden methoden gevalideerd, waarmee kan worden gecorrigeerd voor verschillen op het gebied van waarneming van grote hoeveelheden natuurgegevens in databanken (met name de Nationale Databank Flora en Fauna).

4.2.2 Samenwerking binnen de overheid

Op diverse terreinen wordt met onderdelen van de overheid samengewerkt. In deze paragraaf worden enkele samenwerkingsverbanden toegelicht.

Het al eerder genoemde *six pack* heeft er toe geleid dat het CBS met alle ministeries leveringsovereenkomsten heeft afgesloten voor de volledige en tijdige aanlevering van de brondata voor het samenstellen van de statistiek Rijksfinanciën. Met het ministerie van Financiën is intensief overleg over de komende Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet-HOF), die nieuwe eisen stelt aan het tekort van decentrale overheden.

Samen met het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) voert het CBS het project Bedrijvendynamiek in regio's en clusters uit. Dit project omvat onder andere onderzoek naar de economische schokbestendigheid van een regio (bijvoorbeeld het effect van sluiting van een groot bedrijf) en de aantrekkelijkheid van Nederland voor internationale kenniswerkers. Dit project leidt in 2013 tot nieuwe StatLinetabellen over de regionale spreiding en kenmerken van grote bedrijven, grote bedrijfssluitingen naar regio, het aantal kenniswerkers naar regio en bedrijfsdemografische gegevens naar cluster.

Op het terrein van de milieurekeningen wordt in 2013 in opdracht van het Ministerie van EZ de Economische Radar Duurzame Energiesector geactualiseerd. In 2013 wordt de populatiedynamiek in de sector in samenwerking met andere kennisinstituten onder de loep genomen. Ook zal worden bekeken of het haalbaar is om de statistiek te versnellen door processen anders in te richten en door nog meer gebruik te maken van reeds beschikbare administratieve gegevens.

In opdracht van het ministerie van EZ voert het CBS ook het project ICT en Economische Groei uit. Dit project leidt tot inzicht in de factoren die bijdragen aan economische groei, met speciale aandacht voor ICT. Uitkomsten van dit onderzoek worden in de *Dutch Growth Accounts* gepubliceerd.

Op verzoek van Rijkswaterstaat stelt het CBS economische informatie samen over stroomgebieden en de Noordzee in de *National Accounting Matrix including Water Accounts* (NAMWA).

Met het ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM) en de drie planbureaus (CPB, PBL, en Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) vindt overleg plaats of er in 2013 een derde versie van de duurzaamheidsmonitor verschijnt.

Met verschillende onderdelen van het ministerie van IenM wordt in 2013 samengewerkt op het beleidsterrein "Beter benutten" om informatie te genereren over piekbelasting op de drukste wegen/gebieden (qua intensiteit), bijvoorbeeld in verband met spitsrijden. Onderzocht wordt welke bronnen en in welke combinaties het meest geschikt zijn om inzicht te krijgen in de achtergrondkenmerken van voertuigen en gebruikers.

De expertise van het CBS op het terrein van steekproeftrekken en (her)wegen van uitkomsten worden steeds vaker door (semi-)overheidsinstellingen gebruikt in de vorm van maatwerkopdrachten. Dit komt ook tot uitdrukking in het verrichten van extra waarnemingen bin-

nen bestaande CBS-onderzoeken op verzoek van deze organisaties. Ook in 2013 voert het CBS diverse maatwerkverzoeken op dit terrein uit.

In 2013 werkt het CBS samen met enkele andere overheidsdiensten om reeds beschikbare data beter te benutten. Dit betreft onder meer samenwerking met de Belastingdienst op het gebied van de btw-gegevens, de introductie van het Nieuwe Handelsregister (NHR) samen met onder andere de Kamers van Koophandel (KvK), samenwerking met de Douane rond het nieuwe aangiftesysteem (AGS) en de nieuwe Europese Douanewetgeving.

In 2013 komen de resultaten beschikbaar van de Zelfstandigen Enquête Arbeid (ZEA), waarvoor de waarneming eind 2012 heeft plaatsgevonden. De ZEA wordt uitgevoerd in samenwerking met TNO en met een financiële bijdrage van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Het onderzoek brengt de arbeidsomstandigheden van zelfstandigen (met en zonder personeel) in kaart en is daarmee een aanvulling op de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA), die het CBS en TNO uitvoeren onder werknemers.

De Gezondheidsmonitor is het resultaat van een samenwerkingsproject tussen het CBS, Gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD)-Nederland en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Het doel van de monitor is het leveren van onderling vergelijkbare landelijke, regionale en gemeentelijke cijfers over gezondheid. In het najaar van 2012 hebben alle GGD'en een regionale gezondheidsenquête uitgevoerd onder volwassenen en ouderen. Het CBS is gestart met een aangepaste landelijke gezondheidsenquête. De vraagstelling en methode zijn onderling afgestemd. In 2013 komen de gezamenlijke cijfers beschikbaar op StatLine. Dit gezamenlijke onderzoek vindt eens in de vier jaar plaats.

Het CBS is een samenwerkingsverband aangegaan met de Onafhankelijke Post en Telecommunicatie Autoriteit (OPTA), de toezichthouder in de telecombranche. Doel van de samenwerking is om de dataverzameling, die beide organisaties nu nog elk afzonderlijk uitvoeren, te combineren. Begin 2013 start een pilot met een gezamenlijke nieuwe vragenlijst. Bij een succesvolle pilot gaat deze nieuwe vragenlijst de bestaande vragenlijsten van de OPTA en die van de Dienstenprijzenindex telecom van het CBS vervangen.

4.2.3 Samenwerking met onderwijs en wetenschap

Kennisuitwisseling is voor het CBS van groot belang. Daarom worden medewerkers gestimuleerd hun onderzoeksresultaten te presenteren op (inter)nationale congressen en symposia of te publiceren in de vakpers. Ook wordt actief samenwerking gezocht met buitenlandse statistische bureaus, nationale planbureaus en wetenschappelijke instituten in binnen- en buitenland. Er zijn samenwerkingsverbanden en -projecten met verschillende universiteiten. Zo wordt bijvoorbeeld in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam onderzoek uitgevoerd naar de statistische mogelijkheden van *Big Data*.

In 2013 zijn vanuit het CBS zes buitengewoon en bijzondere hoogleraren verbonden aan de Vrije Universiteit Amsterdam, Rijksuniversiteit Leiden, TU Delft en de Universiteit Maastricht. Met deze hoogleraarschappen streeft het CBS ernaar om op voor het CBS relevante onderzoeksgebieden een verbinding met de academische wereld te leggen. Aan de Universiteit Utrecht is daarnaast parttime een CBS-medewerker werkzaam als onderzoeker op het terrein

van effecten van *mixed-mode* waarneming en gedifferentieerde benadering van deelpopulaties. In 2013 doen zes assistenten in opleiding (AIO) van universiteiten voor het CBS promotieonderzoek en werken twee CBS-medewerkers aan proefschriften. De proefschriften hebben onder andere de volgende onderwerpen: *missing data* technieken, *non-response and response bias in mixed-mode surveys*, *motivation of respondents in business surveys* en optimale benaderingsstrategieën.

4.3 Dienstverlening en communicatie

Het CBS onderzoekt de mogelijkheden om bedrijven individuele informatie in combinatie met bedrijfstakinformatie terug te leveren als service aan berichtgevers. Bedrijven kunnen hieruit de eigen positie in de markt afleiden. Leveranciers van scannerdata voor de Consumentenprijsindex (CPI) krijgen bijvoorbeeld een maandelijks overzicht van de eigen prijsontwikkeling ten opzichte van de prijsontwikkeling in de markt.

Met slimme en innovatieve toepassingen (bijvoorbeeld met behulp van visualisaties) wordt het gebruik van CBS-cijfers gestimuleerd en worden nieuwe doelgroepen bereikt.

In bijlage A zijn onder Toegankelijkheid van informatie andere ontwikkelingen vermeld op het terrein van de dienstverlening van het CBS aan gebruikers.

Alle statistieken van het CBS zijn op het internet beschikbaar. Om de dienstverlening naar de gebruikers te verbeteren en de zichtbaarheid te vergroten start in 2013 een project om de website te moderniseren en uit te breiden.

Gebruikers die niet bij de juiste cijfers via de website of StatLine terecht komen of vragen hebben over publicaties van Eurostat, kunnen contact opnemen met de Infoservice.

Klanten die specifieke informatie vragen, die niet in de publicaties van het CBS of in StatLine terug te vinden is, kunnen terecht bij het Centrum voor Beleidsstatistiek. Met behulp van het rijke aanbod aan microdata en de expertise van het CBS kunnen de onderzoekers van het Centrum deze vragen mogelijk beantwoorden. Statistische data van het CBS kunnen desgewenst worden aangevuld met eigen bestanden die gekoppeld kunnen worden aan die van het CBS. Het resultaat is een onderzoeksrapport van hoogstaande kwaliteit, voorzien van het CBS-stempel. De resultaten van het onderzoek worden gepubliceerd op de CBS-website en zijn daarmee voor iedereen toegankelijk. Voor daartoe gemachtigde organisaties is het bovendien mogelijk om onder strikte voorwaarden microdata (dat wil zeggen geanonimiseerde data op persoons- en bedrijfsniveau) te gebruiken voor onderzoek. Onderzoek kan worden uitgevoerd in de vestiging in Den Haag of Heerlen ('*on site*'), of vanuit de eigen organisatie via een beveiligde internetverbinding met het CBS ('*remote access*'). Ook hierbij is het mogelijk eigen microdatabestanden in te brengen in het onderzoek. Alle bestanden blijven binnen een beveiligde netwerkomgeving van het CBS.

In de bibliotheek van de vestiging van het CBS in Den Haag is, naast alle CBS-publicaties, ook een grote collectie nationale en internationale statistische publicaties beschikbaar. Er zijn publicaties van andere statistische bureaus maar ook van organisaties zoals Eurostat, de

OESO en de Verenigde Naties. De volledige collectie is opgenomen in de online publiekscatalogus. Externe bezoekers zijn na afspraak welkom om de CBS collectie in te zien.

De afgelopen jaren heeft het CBS gebruikers van verschillende sociale media, zoals Twitter en YouTube, onder andere geattendeerd op nieuwe producten van het Bureau. Het CBS ziet tevens congressen en evenementen als belangrijke communicatiekanalen. Deze verschillende kanalen blijft het CBS ook in 2013 inzetten om zijn output te verspreiden. Uiteraard brengt het CBS ook in 2013 diverse publicaties en webartikelen uit over diverse thema's die aansluiten bij de maatschappelijke behoeften. In bijlage B worden de thema's en bijbehorende publicaties genoemd.

In 2013 wordt een nieuwe huisstijl gefaseerd ingevoerd. De aanpassingen dragen bij aan het gewenste imago en zorgen voor duidelijke samenhang in alle uitingen.

4.4 Vermindering administratieve lasten voor het bedrijfsleven

Het CBS produceert betrouwbare en samenhangende statistische informatie die onder andere inzicht biedt in het functioneren van de samenleving en de economie in het bijzonder. Het CBS betreft daarvoor de benodigde basisgegevens zoveel mogelijk uit bestaande registraties. Deze registraties alleen zijn echter niet toereikend, waardoor enige uitvraag bij bedrijven noodzakelijk blijft. Het CBS verzamelt de gegevens op zo'n manier dat de administratieve lasten voor ondernemingen en instellingen zo laag mogelijk zijn. Belangrijk daarbij zijn het gebruik van registerdata, verbeterde statistische technieken en methoden en de overgang van papieren naar digitale vragenlijsten.

Het CBS realiseert zich dat het aan de ondernemers een inspanning vraagt om gegevens aan te leveren. Het CBS neemt maatregelen om het invullen van de enquêtes voor de ondernemers zo gemakkelijk mogelijk te maken en geeft aan wat het CBS met de gegevens doet. Daarnaast wil het CBS de ondernemers nog beter de weg wijzen naar de schat aan CBS-informatie die voor hen van belang kan zijn. Het CBS werkt hierbij intensief samen met ondernemers en ondernemersorganisaties, onder andere via de CBS-adviesraad Berichtgevers. Zo komt er in 2013 een enquêtekalendar waarin te zien is wanneer welke enquêtes moeten worden aangeleverd, worden verbeterde digitale vragenlijsten in gebruik genomen (zoals de vragenlijst goederenwegvervoer) en wordt de website CBSvooruwbedrijf.nl verder ontwikkeld.

In 2013 zet het CBS het onderzoek voort naar vermindering van de statistische uitvragen. Zo is bij de kortetermijnomzetstatistieken een nieuwe methodiek ontwikkeld, waarbij een aanzienlijk deel van de primaire waarneming is vervangen door omzetgegevens uit btw-registraties van de Belastingdienst. Verdere reductie in 2013 is onder meer mogelijk door afschaffing van de jaarlijkse bedrijventelling en hiervoor in de plaats gebruik te maken van gegevens uit administratieve bronnen. Samenwerking met externe partners en onderzoek naar gebruik van satellietdata leidt tot administratieve lastenverlichting voor de landbouwstatistieken.

Voor de statistiek internationale handel in goederen onderzoekt het CBS of een forse vermindering van de administratieve lasten mogelijk is door middel van een nieuwe opzet van de statistiek, waarbij voldoende kwalitatieve output behouden blijft. Dit onderzoek heeft een langere doorlooptijd. Realisatie van de nieuwe opzet is afhankelijk van aanpassingen van Europese regelgeving.

Ook in 2013 participeert het CBS in het *Standard Business Reporting* Programma (SBR-Programma), een rijks brede aanpak gericht op lastenverlichting voor het bedrijfsleven. Dit programma, gericht op vereenvoudigde en eenmalige gegevensvastlegging voor bedrijven, is een gezamenlijk project van het CBS, de Belastingdienst, de KvK en de banken.

Het CBS, de Belastingdienst en de KvK geven in 2013 in nauwe samenwerking met financiële intermediairs, banken en softwareleveranciers het initiatief om tot een zogenoemd “referentie grootboekschema” voor financiële bedrijfsadministraties te komen verder vorm en inhoud. Een dergelijk uniform schema zal een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de efficiency van de financiële bedrijfsadministraties, vooral wat betreft de externe en interne rapportages van ondernemers.

5 Statistisch programma

5.1 Programmavernieuwing

In het MJP 2009-2013 is een aantal maatschappelijke ontwikkelingen benoemd, waarop het CBS met de statistische informatievoorziening wil inspelen. De uitwerking daarvan in concrete voorstellen voor onderzoek of nieuwe statistiek gebeurt in de vorm van een vernieuwingsprogramma, dat jaarlijks via het jaarplan wordt ingevuld.

Het MJP 2009-2013 is ingedeeld naar vier inhoudelijke hoofdthema's, namelijk Economische ontwikkelingen, Sociaal-economische en maatschappelijke ontwikkelingen, Grootstedelijke problematiek en Kwaliteit van het bestaan. Uit de ambities van het MJP volgen daarnaast projecten om de dienstverlening en de toegankelijkheid van de statistische informatie van het CBS verder te verbeteren.

Het huidige MJP loopt tot en met 2013. De vernieuwingsprojecten die onder het lopende meerjarenprogramma zijn gestart, zijn daarom zoveel mogelijk in 2012 afgerond. De ontwikkelde producten of processen worden in 2013 opgenomen in het reguliere programma.

Bijlage A bevat een korte beschrijving van de vernieuwingsprojecten die in 2013 nieuwe producten opleveren en de te verwachten resultaten in 2013.

5.2 Capaciteit voor programmavernieuwing

De capaciteit voor vernieuwing in 2013 wordt uitsluitend ingezet voor de implementatie van de vernieuwingsprojecten in de reguliere productie. Deze capaciteit bedraagt 117,6 vte in 2013 en is lager dan in 2012 (140,2 vte), toen nog ontwikkelactiviteiten plaatsvonden.

Onderwerp ingedeeld naar MJP thema's	Capaciteit (vte)	
	2012	2013
I. Economische ontwikkelingen		
Internationale economische relaties	6	6
Economische doelgroepenanalyse en gedrag van ondernemingen	5	3,4
Conjunctuur	7,4	5,6
Regionaal economische statistieken	4	2,8
Impact ICT	2,5	1,9
Inkomen, belastinguitgaven en belastingdruk	3,5	3,3
Transport en Logistiek	5,4	3,5

Onderwerp ingedeeld naar MJP thema's	Capaciteit (vte)	
	2012	2013
Mobiliteit	4,5	2,9
II. Sociaaleconomische en maatschappelijke ontwikkelingen		
Regionalisering enquêtedata	1,6	0,6
Internationale arbeidsmigratie in de 21e eeuw	1,5	0,6
Levensloop	8,5	6,3
Belevingen	2	2
Veiligheid	6,5	5
III. Grootstedelijke problematiek		
Woningmarkt	5	4
IV. Kwaliteit van het bestaan		
Groene groei	4	2,1
Duurzaamheid	5	4,5
Dynamiek in de zorg	2,1	1,6
Welzijn	2,1	1,6
Huishoudens in de Nationale Rekeningen en <i>Ageing Society</i>	2,5	1,3
V. Toegankelijkheid van informatie		
Verbeteren outputpresentaties	6,5	3,9
Centrum voor statistisch onderzoek	3	3
Afgeronde en in productie genomen speerpunten		
Wijk- en buurtinformatie	5	5
Pensioenaansprakenstatistiek	3	3
Creatieve industrie	0,3	0,3
Holdings en intraconcerndiensten	0,3	0,3
Prijzontwikkelingen	3,5	3,5
Sociale samenhang	2	2
Sociale dynamiek en uitbreiding Arbeidsrekeningen	7	7

Onderwerp ingedeeld naar MJP thema's	Capaciteit (vte)	
	2012	2013
Loonkostenindex	0,3	0,3
Onderwijs	4	4
Gezondheid, welzijn en zorg; inclusief macro-economische cijfers	8,2	8,2
Productiviteit en kenniseconomie	6	6
Professionalisering infrastructuur microdatatoegang	6	6
Lange tijdreeksen	4	4
Handel en diensten	2	2
Totaal	140,2	117,6
waarvan voor productie	81,2	117,6

5.3 Regulier statistisch programma

De reguliere output in 2013 vormt de kern van het werkprogramma van het CBS. In bijlage B is per thema een tabel opgenomen van de voor 2013 geplande reguliere output. Daarbij worden de volgende publicatievormen onderscheiden:

- persberichten en bijdragen aan het conjunctuurbericht op de CBS-website;
- publicatie op papier of in digitale vorm (als pdf-bestand);
- microdatabestanden (voor *remote access* of *on site* en beveiligde bestanden);
- StatLinetabellen.

Naar verwachting verschijnen er 262 persberichten en conjunctuurberichten. Er worden 202 publicaties samengesteld, die op papier en/of als pdf-bestand beschikbaar komen. Het CBS verzorgt 893 leveringen aan Eurostat. Er komen 194 microdatabestanden beschikbaar voor extern onderzoek, via *remote access* of *on site* werken. Voor de StatLine tabellen die worden geactualiseerd of nieuw in de database worden opgenomen, is in de tabel in bijlage B de verschijningsfrequentie aangegeven.

Bij de keuze van de onderwerpen voor korte artikelen in het Webmagazine wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de nieuwswaarde van de uitkomsten van de statistiek en de actualiteit. Daarom worden deze niet vooraf op onderwerp of thema gepland. Om een beeld te geven van het aantal: er werden in het afgelopen jaar ongeveer 15 webartikelen per maand gepubliceerd.

Zoals eerder aangegeven is in bijlage B per thema de geplande output in een tabel weergegeven. Eventuele wijzigingen ten opzichte van het programma van 2012 zijn met een korte tekst toegelicht. Dat kan gaan om nieuwe onderwerpen waarover wordt gepubliceerd of andere wijzen van waarnemen of verwerking die leiden tot gewijzigde output. Tevens is aangegeven welke mutaties zijn gebaseerd op nieuwe Europese regelgeving.

In de laatste paragraaf van bijlage B is een aantal bestanden, tabellen en publicaties opgenomen die meerdere (of alle) thema's bestrijken en daardoor niet zijn in te delen bij een van de thema's. Dit betreft overzichtspublicaties, basisindelingen of tabellen, bestanden of publicaties die voor een van de dossiers op de website worden samengesteld.

5.4 Nieuwe Europese verplichtingen in 2013

In het kader van de begrotingsvoorbereiding voor 2013 heeft het CBS een claim ingediend bij het ministerie van EZ voor nieuwe Europese statistische verplichtingen voor de periode 2013-2017. Hiermee is in 2013 een bedrag van € 1,2 miljoen en 9,9 vte's gemoeid. Structureel vanaf 2015 betreft het € 0,6 miljoen en 4,9 vte. Met de ontwikkeling van deze nieuwe verplichtingen wordt pas begonnen als de noodzakelijke meerjarige financiering vast staat. Het gaat om de volgende projecten:

1a. Geïntegreerd overheidsregister in het algemeen bedrijfsregister (ABR) – *Excessive Deficit Procedure* (EDP)

Om te kunnen voldoen aan de extra rapportageverplichtingen en de kwaliteitseisen in het kader van de procedure bij buitensporige tekorten (EDP) wordt in 2013 een begin gemaakt met de aanpassingen van het ABR. Deze aanpassingen betreffen het afbakenen van de populatie van bedrijfseenheden, die behoren tot de bedrijfstakken openbaar bestuur, defensie en wettelijke instellingen voor de sociale zekerheid. Dit project dient in onderlinge samenhang te worden gezien met project 1b.

1b. Geïntegreerd overheidsregister in het ABR – Europees systeem van Regionale Rekeningen in de Europese Unie (ESR) gewerkte uren

Als gevolg van een uitbreiding van de gegevensleveranties in het kader van het nieuwe ESR wordt in 2013 een begin gemaakt met de aanpassingen van het ABR om in 2014 aan de verplichtingen van het nieuwe leveringsprogramma van het ESR te kunnen voldoen, zoals het leveren van gegevens over werkzame personen voor de gehele overheidssector.

2. Structuur en kenmerken van multinationale ondernemingen actief in Nederland

Om aan de verplichtingen van de verordening te voldoen dienen vanaf 2013 structureel gegevens te worden geleverd over multinationale ondernemingen en hun samenstelling. Voor de Nederlandse onderneming wordt daartoe de link naar het buitenland geïdentificeerd en vastgelegd. Ook wordt een koppeling gelegd tussen gegevens van het CBS en Eurostat.

3. Toekomstige ontwikkelingen Intrastat-verordening (internationale handel in goederen)

In 2013 wordt verder onderzoek verricht om de administratieve lastendruk als gevolg van de statistiek van het goederenverkeer tussen de lidstaten (Intrastat) verder te verminderen. Hierdoor zal meer duidelijkheid komen over de noodzakelijke aanpassingen in de productieprocessen en productiesystemen en de effecten hiervan op de administratieve lastendruk.

4. Toekomstige ontwikkelingen statistiek internationale handel in diensten

In 2013 wordt het onderzoek naar de effecten van een voorgenomen aanpassing in een bestaande verordening over Europese statistieken inzake de internationale handel in diensten gecontinueerd. Het voornemen betreft een uitbreiding van deze statistiek. Het onderzoek bevat onder meer het in kaart brengen van de effecten voor de Nationale rekeningen en de effecten voor de externe gebruikers (zoals DNB) van de statistiek internationale handel in diensten.

Een volledig overzicht van de dataleveringen aan Eurostat is opgenomen in bijlage C.

6 Methodologie, kwaliteit en procesvernieuwing

6.1 Methodologie en onderzoek

Het CBS-onderzoeksprogramma richt zich in 2013 op vijf hoofdthema's: *Big Data*, vernieuwende waarneemmethoden en registers, *mixed mode-waarneming*, verbetering van het gebruiksgemak van de output, en efficiënte verwerkingstechnieken.

Op steeds meer terreinen komen (al dan niet gestructureerde) zeer grote datasets, zoals internetgegevens en verkeerlusdata (over verkeersintensiteit) beschikbaar. Deze datasets zijn mogelijk kansrijke bronnen voor het versnellen van bestaande en voor nieuwe statistieken. Tevens kunnen ze de effectiviteit van het dataverzamelp proces vergroten. Daarnaast bieden deze *Big Data* mogelijkheden voor geheel nieuwe vormen van statistiek maken. Zo zouden gegevens over betalingstransacties het mogelijk kunnen maken om relaties in de economie te beschrijven, kringlopen te volgen, en economische ketens te analyseren. Het onderzoek naar *Big Data* omvat twee delen: de vraag welke statistische mogelijkheden *Big Data* bieden en het vinden van oplossingen voor een aantal uitdagingen, zoals representativiteit en de mate van gestructureerdheid van *Big Data*.

Een ander thema betreft innovatieve waarneemmethoden, zoals het gebruik van *smartphones* en webpanels, en het gebruik van administratieve en fiscale registers voor statistische doeleinden.

Gegeven de teruglopende respons bij persoonsenquêtes en de hiermee gemoeide kosten is flexibiliteit op het gebied van waarneemmethoden bij personen en huishoudens een noodzaak, onder andere door het inzetten van de *mixed mode-waarneming*. *Mixed-mode* waarneming houdt in dat een deel van de respondenten via de ene modus, bijvoorbeeld een papieren vragenlijst, wordt benaderd en een ander deel van de respondenten via een andere modus, bijvoorbeeld via een web-enquête. Bij het toepassen van *mixed mode* waarneming zullen de effecten van de verschillende modes op de respons bekend moeten zijn. In 2013 zal het CBS verder onderzoeken welke gedifferentieerde benaderingsstrategieën voor personen en huishoudens het meest geschikt zijn en worden schattingsmethoden voor *mixed mode designs* beschreven.

Verbetering van het gebruiksgemak van de output is van belang voor het CBS. Er liggen kansen op het gebied van kwaliteit (zoals het beter beschrijven van output), flexibiliteit (zoals het combineren van data) en nieuwe verschijningsvormen (zoals het gebruik van visualisaties). Daarnaast wil het CBS de analysemogelijkheden van StatLine-data vergroten.

Het vijfde thema betreft de vergroting van de efficiëntie van de interne verwerkingsprocessen binnen het CBS, zoals methoden om snel fouten in databestanden op te sporen en te corrigeren. Deze efficiëntieverbeteringen kunnen leiden tot een grotere flexibiliteit, een snellere output en lagere verwerkingskosten. In 2013 worden daarom de methoden om automatisch foutieve waarden op te sporen en ontbrekende waarden te schatten verbeterd. Ook wordt on-

derzocht welke verwerkingsprocessen in de praktijk succesvol zijn en kunnen worden toegepast bij andere statistieken.

Bijlage D biedt een overzicht van de onderzoekspapers en wetenschappelijke publicaties.

6.2 Innovatie

Het Programma Kennis en Innovatie is in 2012 opgezet en wordt in 2013 voortgezet. Het doel is de innovatieve slagkracht van het CBS te vergroten door veelbelovende ideeën te stimuleren en te ondersteunen, bijvoorbeeld met de faciliteiten van het Innovatielab. Innovatie kan zowel betrekking hebben op product- als op procesvernieuwing. In het innovatieprogramma staan *Proofs of Concepts (PoC)* centraal. In afgebakende experimenten wordt de haalbaarheid van nieuwe oplossingen onderzocht en getoetst. Bij een positief resultaat volgt een ontwikkeltraject naar reguliere productie.

Het onderzoeksprogramma genoemd bij 6.1 wordt in nauw overleg met het Programma Kennis en Innovatie uitgevoerd. Zo wordt de toepassing van de onderzoeksresultaten vergroot. Een belangrijk verschil met het meer theoretische CBS-onderzoeksprogramma is dat het innovatieprogramma zich vooral richt op kortlopende experimenten die kunnen leiden tot vernieuwing en concrete toepassing in het statistisch proces. Implementatie van uiteindelijke innovatie is in sommige gevallen afhankelijk van systematisch vervolgonderzoek. Omgekeerd kan een *PoC* dienen om de toepasbaarheid van theoretische onderzoeksresultaten aan te tonen of te testen.

De thema's van het innovatieprogramma komen overeen met die van het onderzoeksprogramma. Daarnaast besteedt het programma specifiek aandacht aan IT- vernieuwing, zowel op het gebied van nieuwe tools en applicaties als nieuwe infrastructurele oplossingen. Dit is bijvoorbeeld nodig voor *Big Data*, waarbij de grote hoeveelheden gegevens om nieuwe verwerkingsmethoden en -technieken vragen. Eén van de experimenten op het gebied van innovatieve waarneemmethoden richt zich op andere manieren van waarnemen, bijvoorbeeld via *smartphones* en internetrobots. Het thema van verbetering van het gebruiksgemak van de output richt zich binnen het innovatieprogramma op communicatievormen die de informatie van het CBS toegankelijker maken, bijvoorbeeld via *open data* kanalen of met geavanceerde visualisaties. Een voorbeeld van innovatieve verwerkingsprocessen is *event driven processing*. Vaak worden statistieken nu pas gemaakt als alle data binnen zijn, maar bij *event driven processing* start het statistisch proces zodra de eerste gegevens zijn ontvangen. Hierdoor kan een statistisch productieproces eerder starten en sneller een statistiek uitbrengen. Om met deze techniek ervaring op te doen, wordt een *PoC* uitgevoerd voor de statistiek economische demografie, die oprichtingen, opheffingen en continueringen van bedrijven in Nederland beschrijft. Onderzocht wordt of administratieve gebeurtenissen in het Handelsregister geschikt zijn om sneller uitspraken te kunnen doen over ontwikkelingen in de economische demografie.

Bij veel innovatietrajecten werkt het CBS samen met externe partijen zoals universiteiten en bedrijven om gebruik te kunnen maken van hun specifieke kennis en expertise.

6.3 Procesvernieuwing

Procesvernieuwing is essentieel voor het CBS om zijn taken op het terrein van de statistiekproductie in de toekomst te kunnen blijven uitvoeren. Doelstellingen van de procesvernieuwing zijn het realiseren van een verdere lastendrukvermindering, kwaliteitsverbetering van de statistieken, een betere aansluiting bij de IT-infrastructuur van andere overheden, efficiencyverhoging binnen de productieprocessen en vermindering van de onderhouds- en beheerslast van IT-systemen. De in eerdere jaren ontwikkelde architecturen, statistische methoden en generieke IT-systemen vormen de basiselementen voor deze procesvernieuwing.

Zoals in paragraaf 4.4 beschreven is, zal het CBS de inspanningen voortzetten om het aantal uitvragen te verminderen en nog meer en beter gebruik te maken van informatie die als bij de overheid en in de administraties van bedrijven beschikbaar is.

In 2013 wordt het nieuwe verwerkingsproces van de doodsoorzakenstatistiek in productie genomen. Dit nieuwe verwerkingsproces kan elektronische overlijdensverklaringen ontvangen en voorziet in een automatische typering van doodsoorzaken.

Voor verschillende statistieken op het terrein van de sociale zekerheid wordt in 2013 het verwerkingsproces vernieuwd. Daarbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van eerder ontwikkelde systemen.

Verwacht wordt dat Logius² begin 2013 de Stelselvoorziening Digilevering in beheer en in exploitatie neemt. Daarmee is de weg vrij gekomen voor het CBS om het nieuwe handelsregister (NHR) te gaan gebruiken als leidende bron voor het ABR. Dit betekent dat in 2013 de processen en systemen van het ABR aangepast moeten worden aan deze nieuwe input. Met ingang van 2014 zal het NHR ingezet worden voor de reguliere statistiekproductie.

In 2013 wordt gestart met de vernieuwing van het webplatform van het CBS, waarmee de gebruikers via een breder scala van mogelijkheden toegang krijgen tot de producten van het CBS.

Tot slot wordt in 2013 de upgrade van het softwareplatform afgerond.

6.4 Kwaliteit en kwaliteitszorg

Kwaliteit heeft voortdurende aandacht, zowel binnen het CBS als binnen het Europese statistische systeem. Het CBS past een kwaliteitsmanagementsysteem toe dat gebruik maakt van het model van de *European Foundation of Quality Management* (EFQM). Daarin worden, naast nauwkeurigheid, betrouwbaarheid en tijdigheid van de output, ook andere kwaliteitsaspecten beschouwd, waaronder dataveiligheid en privacybescherming. Verder vormt de Praktijkcode voor Europese Statistieken een belangrijke leidraad voor het CBS.

² Logius is onderdeel van de infrastructuur van de e-overheid en ressorteert onder het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

In 2013 publiceert het CBS kwaliteitsrapportages op de website over een aantal belangrijke statistieken. Deze rapportage bevat rubrieken zoals de beschrijving van het statistisch proces, het publicatiebeleid en alle gepubliceerde documenten met betrekking tot deze statistiek. Op de website komt ook de relatie tussen de inspanningen van het CBS en de eisen van de Praktijkcode voor Europese Statistieken in beeld.

Voor het bewaken van de kwaliteit van statistische producten en bijbehorende productieprocessen hanteert het CBS onder meer audits en *self assessments*. Jaarlijks worden tien audits geïnitieerd. De belangrijkste (imagobepalende) statistieken en hun ondersteunende processen worden minimaal eens per drie jaar geaudit. Alle overige statistieken doorlopen een driejarige cyclus van *self assessments*. Het doel is gelijk aan dat van de statistische audits. Na het houden van een *self assessment* volgt op basis van een risico-inschatting eventueel een volledige audit van de desbetreffende statistiek.

7 Bedrijfsvoering

7.1 Personeel

Het CBS wil een aantrekkelijke werkgever zijn en blijven, onder andere door de medewerkers inhoudelijk interessant en uitdagend werk te bieden met aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden, voldoende mobiliteitskansen en loopbaan- en ontwikkelmogelijkheden. Het bevorderen van de interne mobiliteit onder de huidige medewerkers en het vergroten van hun inzetbaarheid krijgen veel aandacht. Hiervoor is een centrale mobiliteitsorganisatie ingericht, die de regie voert op alle vraagstukken en activiteiten op het gebied van instroom, doorstroom en uitstroom.

Het CBS hanteert een set aan instrumenten voor in-, door- en uitstroom. Een voorbeeld hiervan is het intern of extern detacheren van medewerkers om hen breder intern inzetbaar te maken dan wel de uitstroom naar een andere organisatie te vergroten. Daarnaast blijft er in 2013 aandacht voor arbeidsmarktcommunicatie, bijvoorbeeld door de intensivering van de relatie met universiteiten en hogescholen door middel van onder meer het aanbieden van stages en leerwerkplekken.

7.2 Risicobeheer

Met het oog op de beheersing van de risico's bij de productie en bedrijfsvoering zijn op verschillende terreinen maatregelen getroffen. Jaarlijks maakt het CBS een risico-inventarisatie. In de periodieke managementrapportages wordt stelselmatig gerapporteerd over de maatregelen ter beheersing van de geïdentificeerde risico's.

Om risico's ten aanzien van de continuïteit van de processen te verminderen is een uniform systeem van procesborging in gebruik. Alle primaire processen zijn op uniforme wijze beschreven en de procesbeschrijvingen zijn op een centrale plaats ontsloten. De effectiviteit van procesbeschrijvingen en de overzichtelijkheid en toegankelijkheid van de procesdocumentatie zullen in 2013 worden verbeterd.

In hoofdstuk 6.4 is reeds aangegeven dat er voor het bewaken van de kwaliteit van statistische producten en bijbehorende productieprocessen een cyclus van audits en *self assessments* wordt gehanteerd. Voor 2013 zijn 10 statistische audits voorzien.

Maatregelen op het gebied van informatiebeveiliging en privacybescherming stellen de vertrouwelijkheid, integriteit en beschikbaarheid van de aan het CBS toevertrouwde gegevens veilig. Het Besluit Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksoverheid (VIR) vormt de basis voor het informatiebeveiligingsbeleid. NEN/ISO 27000 geldt als standaardprocesnorm voor de informatiebeveiliging. De Functionaris voor de Gegevensbescherming bewaakt de naleving van de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP) en ziet er, in het verlengde daarvan, op toe dat de informatiebeveiliging adequaat is geregeld. Naar verwachting wordt er in 2014 nieuwe Europese wetgeving van kracht op het terrein van de bescherming van persoonsge-

gevens. In 2012 heeft de Functionaris voor de Gegevensbescherming een eerste impactanalyse uitgevoerd. In 2013 treft het CBS maatregelen om aan deze nieuwe wetgeving te voldoen.

De IT-infrastructuur speelt een centrale rol in de informatiebeveiliging. Begin 2012 is een nieuw rekencentrum in gebruik genomen dat aan strikte continuïteits- en beveiligingseisen voldoet. Naast de continue aandacht voor de IT-beveiliging vinden geregeld externe onderzoeken plaats om de beveiliging van specifieke of kwetsbare onderdelen van die infrastructuur te beoordelen. In 2013 wordt een uitwijktest uitgevoerd waarbij op basis van de back-ups een deel van productieomgeving buiten het rekencentrum wordt gereproduceerd.

In 2012 is een review uitgevoerd op de bestaande planvorming, vastgelegde procedures en afspraken omtrent calamiteiten, verstoringen van de bedrijfscontinuïteit en crises. Op basis daarvan is een crisismanagementplan opgesteld dat mede door middel van oefening en training periodiek wordt geëvalueerd en geactualiseerd.

7.3 Prestatie-indicatoren

De prestatie-indicatoren van het CBS hebben een functie als (extern) verantwoordingsinstrument en als (intern) sturingshulpmiddel. Alle indicatoren samen geven een goed beeld van de prestaties van het CBS, zowel op het gebied van de kerntaken als op dat van de bedrijfsvoering. De indicatoren zijn te onderscheiden naar verschillende (deel)terreinen, zoals statistiek (kwaliteit, gebruik van output, vernieuwing, klanttevredenheid), bedrijfsvoering (personeel, financiën) en enquêtedruk.

In dit jaarplan zijn in bijlage E de prestatie-indicatoren opgenomen voor de externe verantwoording.

8 Begroting 2013

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de gebudgetteerde kosten en wordt een toelichting gegeven op de belangrijkste ontwikkelingen hierin.

Winst-en-verliesrekening

Onderstaande tabel geeft het budget weer voor 2013. Dit budget is opgesteld op basis van de door de divisies ingediende budgetten en is sluitend. De taakstelling Rutte tot en met 2013 is volledig verwerkt in de EZ-bijdrage.

Winst-en-verliesrekening

Bedragen in duizenden euro's	Budget 2013	Prognose 2012	Budget 2012	Realisatie 2011
Omzet	175.683	182.844	183.758	188.659
Omzet derden	18.729	23.022	19.427	21.346
TOTAAL BEDRIJFSOPBRENGSTEN	194.412	205.866	203.185	210.005
Personele lasten	138.212	137.007	139.532	140.241
Extern personeel	7.374	10.905	11.101	11.768
Huisvesting	13.930	13.608	14.257	13.578
Bureaunkosten	5.487	4.917	5.852	4.895
Automatiseringskosten	6.366	6.085	5.724	5.637
Totaal reis- en verblijfskosten	4.306	4.169	4.613	4.386
Totaal advieskosten	3.440	3.312	3.777	2.868
Overige bedrijfslasten	4.681	4.273	5.033	2.636
Afschrijvingen	10.338	9.396	9.501	5.710
BEDRIJFSLASTEN	194.134	193.672	199.390	191.719
Rente	-250	-500	-250	-256
Resultaat	28	11.694	3.545	18.030
Dotatie voorzieningen	0	0	-3.000	-6.623
TOTAAL RESULTAAT	28	11.694	545	11.407

Toelichting Winst-en-verliesrekening

Omzet Ministerie EZ

Onder de Omzet EZ (zie onderstaande tabel) zijn de in 2013 te ontvangen gelden ten behoeve van de uitvoering van het werkprogramma opgenomen. Hierin is de taakstelling Rutte I tot en met 2013 volledig verwerkt. In de mutatie EU-werkzaamheden is rekening gehouden met het deel van de werkzaamheden rondom EU-tranche 2012 die pas in 2013 zal worden gerealiseerd in plaats van in 2012 doordat besluitvorming vanuit het ministerie van EZ hieromtrent later dan gebruikelijk heeft plaatsgevonden. Daarnaast zal nog een deel van de werkzaamheden rondom de EU-verplichtingen 2012 en 2013 naar verwachting pas in 2014 worden uitgevoerd. Hiermee is in de begroting rekening gehouden, doordat zowel de kosten als de daaraan gerelateerde bijdrage doorschuiven naar 2014. Dit is dus budgetneutraal. Het CBS heeft daarnaast in 2012 van het Ministerie van EZ extra budget ontvangen voor prijscompensatie, looncompensatie en compensatie voor gestegen pensioenen over 2012 en extra werkzaamheden rondom de BES-eilanden met een structureel effect voor 2013 en de jaren erna. In deze begroting 2013 is nog geen rekening gehouden met eventuele loon- en prijscompensatie over het jaar 2013, aangezien niet zeker is of en zo ja, voor welk bedrag die compensatie wordt verstrekt. Er is thans ook geen loonstijging voorzien.

Bedragen in duizenden euro's	Budget 2013
Ontwerpbegroting 2013	181.749
Taakstelling Rutte	-16.022
Mutatie EU-werkzaamheden (12e en 13e tranche)	6.530
Prijsbijstelling	848
BES eilanden	650
Loonbijstelling	634
Compensatie ABP	1.647
Overige	-353
TOTAAL OPBRENGST EZ	175.683

Omzet derden

Hieronder vallen alle werk-voor-derden projecten, opbrengsten uit hoofde van het beschikbaar stellen van data, projecten voor Eurostat, shared service projecten en opbrengsten uit verkochte licenties Blaise. Er is, conform de begrotingsmethodiek uit voorgaande jaren, geen stelpost opgenomen voor mogelijke nieuwe incidentele opdrachten in 2013. De daadwerkelijke opbrengsten 2013 kunnen derhalve, conform voorgaande jaren, hoger uitvallen.

Personele kosten

De personele kosten zijn gebaseerd op de verwachte middelloonsom voor 2013, rekening houdend met de formatie per 1 januari 2013, plus mogelijke extra capaciteit voor additionele aanvragen. De personele kosten stijgen ten opzichte van de prognose 2012 als gevolg van extra in te zetten capaciteit voor EU- werkzaamheden.

Extern personeel

Hierin is rekening gehouden met inhuur voor werk voor derden projecten en inhuur voor met name additionele projecten. In de begroting is, conform de begrotingsmethodiek uit voorgaande jaren, geen rekening gehouden met vacatureruimte en eventuele inhuur als gevolg daarvan. Indien dit zich voordoet zal de post personele kosten dalen en de post extern personeel navenant stijgen.

Huisvesting

In de huisvestingskosten zijn naast de huur, ook de kosten voor energie en gebouwgerelateerde kosten als bewaking, schoonmaak en exploitatie van het bedrijfsrestaurant opgenomen. De huisvestingskosten van de locaties Den Haag en Heerlen zullen stijgen ten opzichte van 2012 met name door indexering van de huur en btw-verhoging. De huisvestingskosten van het nieuwe rekencentrum zijn daarentegen gedaald ten opzichte van vorig jaar, doordat er minder oppervlakte wordt gehuurd dan oorspronkelijk was voorzien.

Bureaunkosten en automatiseringskosten

Dit betreffen onder andere kosten voor telefonie, drukwerk en kosten voor licenties en onderhoud van applicaties.

Reis-en verblijfskosten

Deze kosten zijn grotendeels gerelateerd aan de personele capaciteit en dalen derhalve als gevolg van een dalende bezetting.

Advieskosten

De advieskosten liggen op niveau van de prognose 2012 en hebben naast het reguliere advieswerk, ook voor een deel te maken met additionele projecten.

Overige materiële kosten

De overige kosten bestaan onder andere uit projectgebonden kosten en kosten voor inkoop van statistisch grondmateriaal. Deze kosten dalen ten opzichte van het budget 2012, mede doordat minder opdrachten voor werk voor derden worden verwacht dan vorig jaar begroot.

Afschrijvingskosten

Dit betreffen de afschrijvingskosten op cascomodificaties van het pand, IT-middelen en overig kantoorinventaris. De afschrijvingskosten stijgen ten opzichte van 2012 als gevolg van te verwachte vervangingsinvesteringen op reeds afgeschreven hardware.

Rentelasten

De rente is een saldo van te betalen rente over de geldlening bij het Ministerie van Financiën minus ontvangen rente over de lopende rekening-courant.

Bijlage A: Programmavernieuwing

In deze bijlage is de nieuwe reguliere statistische informatie vermeld die in 2013 beschikbaar komt ingedeeld naar de vier inhoudelijke hoofdthema's. Daarnaast worden de nieuwe resultaten vermeld van enkele projecten die tot doel hebben de dienstverlening en de toegankelijkheid van de statistische informatie van het CBS verder te verbeteren.

1. Economische ontwikkelingen

Internationale economische relaties

Globalisering heeft de afgelopen decennia een extra dimensie gekregen door vergaande ICT- en informatieontwikkeling, waarmee wereldwijde communicatie aanzienlijk is vereenvoudigd. Daardoor zijn sociaal-economische ontwikkelingen in Nederland meer afhankelijk geworden van het buitenland. Het project Internationale Economische Relaties (SIER) beoogt dit fenomeen te beschrijven en te analyseren. Hiertoe wordt informatie ontwikkeld op micro-, meso- en macroniveau.

Geplande output:

- uitbreiding van de *Linked Employer Employee Database* (LEED). De gekoppelde CBS-database van bedrijven en de banen uit het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) wordt uitgebreid met geaggregeerde informatie over opleiding (gemiddelde opleidingsniveau) en beroep (type beroep). Met behulp van deze informatie kunnen de effecten van de internationalisering van het bedrijfsleven op de kwalitatieve samenstelling van de werkgelegenheid worden beschreven. Deze informatie wordt via StatLine gepubliceerd;
- daarnaast wordt een aantal publicaties gemaakt zoals een hoofdstuk over globalisering in de publicatie *De Nederlandse economie*, zes webartikelen per jaar, tabellen over dynamiek in internationale handel, gannoteerde tabellen voor een selectie van structuurtabellen over globalisering in Nederland (globaliseringsindicatoren) en bijdragen aan publicaties over methodologie.

Conjunctuur

Dit project moet leiden tot betere en snellere informatie over de conjuncturele ontwikkeling. Het richt zich op versnelling van het publiceren van informatie, het opvullen van witte vlekken en het ontwikkelen van samenhangende indicatorensets voor actuele fenomenen.

Geplande output:

- een systeem "economische voorhoede". Dit betreft een gestructureerd totaaloverzicht van die indicatoren en sectoren waarin veranderingen in de economische ontwikkelingen het eerst zichtbaar zijn. Het systeem moet snel en betrouwbaar nieuwe ontwikkelingen en/of omslagpunten in de conjunctuur signaleren. Onderdelen van het systeem zijn een analytische indicatorenset rond de bedrijfstakken die vaak als eerste de ontwikkelingen laten zien, een subsysteem dat de meest relevante ontwikkelingen in de internationale handel

monitort met behulp van (voorlopende) indicatoren, en een omslagpuntensignaleringssysteem met indicatoren die een vroeg signaal afgeven van naderende omslagpunten. Resultaten van het project komen in de vorm van visualisaties beschikbaar op de CBS-website.

Regionaal-economische statistieken

Zowel bij de landelijke overheid als bij provincies en gemeenten is er behoefte aan informatie over de economische ontwikkelingen van regio's. Dit project beoogt uitbreiding en kwaliteitsverbetering van de regionaal-economische statistische informatie en verbetering van de toegankelijkheid.

Geplande output:

- in 2013 komt de Regiobase volledig in productie en beschikbaar voor intern en extern gebruik. De Regiobase levert structurele informatie over regionale bedrijvendemografie en de effecten van internationaal opererende bedrijven in de regio;
- microdata en StatLine tabellen.

Impact ICT

Het speerpunt Impact ICT levert indicatoren die de interneteconomie als geheel beschrijven en beter zichtbaar maken in de statistiek. Binnen het speerpunt zijn onderdelen van de interneteconomie onderzocht, zoals webwinkels en de *c-2-c market* (handel tussen consumenten), onder andere op basis van gegevens van Marktplaats. Effecten die internet op het stelsel van Nationale rekeningen heeft, zijn eveneens beschreven.

Geplande output:

- reguliere statistiekproductie, waarin de *c-2-c market* aan bod komt en er ook meer aandacht besteed wordt aan e-commerce activiteiten van bedrijven;
- publicaties over de inzet van sociale media door bedrijven.

Inkomen, belastinguitgaven en belastingdruk

Dit project beoogt een actueel beeld te genereren van de verdeling van de totale belastingdruk over huishoudens. Op deze wijze kan goed inzicht worden gegeven in de herverdelende effecten van het belastingstelsel als geheel en van afzonderlijke fiscale maatregelen in relatie tot beleidsdoelen.

Geplande output:

- StatLinetabellen over de verdeling van de totale belastingdruk over huishoudens;
- twee artikelen over de verdeling van de totale belastingdruk over huishoudens;
- persoonlijke belastingcalculator op de CBS-website: deze visualisatie geeft op grond van de persoonlijke situatie van de gebruiker een schatting van een aantal relevante belastingcomponenten.

Transport en logistiek

Dit project vergroot het inzicht in de economische betekenis van transport en de fysieke goederenketens. Binnen dit project worden de functionele en institutionele statistieken over transport gekoppeld, worden nieuwe secundaire bronnen aangeboord en wordt intensief gebruik gemaakt van de combinatie van bestaande en nieuwe informatie.

Geplande output:

- reguliere productie van de prijsindexcijfers voor de binnenvaart;
- reguliere productie van prijsindexcijfers voor goederenvervoer over het spoor;
- StatLinetabellen over “*modal-split*” (de vervoerswijzekeuze) met verbeterde afstandenschattingen van de zeevaart, de binnenvaart, het spoor en de luchtvaart;
- wachttijdenmodel van containers; dit verschaft inzicht in de duur van de overslag van containers;
- kwaliteitsverbetering van de uitvoerstroom van de zeevaartstatistiek door onderzoek naar de relatie tussen de inkomende en uitgaande containerstroom over zee;
- StatLinetabellen over de vrachtopbrengst van het beroepsvervoer over de weg;
- achterlandstatistiek.

Mobiliteit

Doel van dit project is het beschrijven van de mobiliteit in samenhang met demografische, sociaal-culturele, economische, ruimtelijke en technologische ontwikkelingen. Dit wordt bereikt door op microniveau gegevens uit diverse registers en enquêtes te koppelen. De nadruk ligt daarbij op het kwantificeren van bezit en gebruik van voertuigen door particulieren en bedrijven. Effecten van beleid ter bevordering van alternatieven om verkeersdrukke en milieu te ontlasten (zoals openbaar vervoer, telewerken en flexibele werktijden) zijn daardoor toetsbaar.

Geplande output:

- uitbreiding in de SSB-satelliet Mobiliteit met cijfers van de Rijksdienst voor het wegvervoer (RDW) per 1 januari 2013, tabellenset en webartikelen;
- uitbreiding verkeersprestaties-component in de SSB-satelliet Mobiliteit met kilometerstanden uit het register van de Nationale Autopas (NAP) over 2012;
- haalbaarheidsrapportage Onderzoek Verplaatsingen in Nederland (OVIN) in het SSB. Bij positieve uitkomst volgt uitbreiding van de satelliet Mobiliteit in het SSB met OVIN als nieuwe component;
- StatLinetabel over relatie tussen voertuigbezit van huishoudens en personen met life-events (zoals gezinsuitbreiding, overlijden van een van de gezinsleden, scheiding) en demografische kenmerken (samenwerking met het Kennisinstituut Mobiliteit);
- StatLinetabellen over bromfietsbezit in combinatie met SSB-gegevens en een webartikel;

- StatLinetabellen over verkeersprestaties van speciale voertuigen op basis van data van de NAP en de RDW in opdracht van de Emissieregistratie.

2. Sociaal-economische en maatschappelijke ontwikkelingen

Regionalisering enquêtedata

Dit project komt tegemoet aan de grote vraag naar (laag)regionale cijfers. Ministeries en het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) vragen regelmatig om uitbreiding van bestaande statistieken met regionale indelingen, in het bijzonder gegevens over beroepsbevolking (werkloosheid), onderwijs, veiligheid en gezondheid. Met behulp van geavanceerde statistische methoden is het mogelijk op basis van enquêtedata (in combinatie met registratie-informatie) laagregionale statistische informatie samen te stellen.

Geplande output:

- geactualiseerde StatLinetabellen met provinciale maand-, kwartaal- en/of jaarcijfers over de beroepsbevolking;
- geactualiseerde StatLinetabellen met gemeentelijke jaarcijfers over verschillende indicatoren van veiligheid;
- StatLinetabellen over laagregionale jaarcijfers over gezondheidsindicatoren;
- bijdragen aan verschillende interne en externe publicaties met cijfers op laagregionaal niveau.

Internationale arbeidsmigratie in de 21e eeuw

Dit project is erop gericht zicht te bieden op de invloed van arbeidsmigratie op de arbeidsmarkt en vice versa. Internationale migratie in de 21e eeuw is meer dynamisch geworden. Met de uitbreiding van de EU en de openstelling van de nationale arbeidsmarkten hebben immigranten in Nederland werk gevonden aan zowel de onderkant (productie, tuinbouw) als aan de bovenkant (kenniswerkers) van de arbeidsmarkt. Het betreft hoofdzakelijk jonge mensen, die langere of kortere tijd in het EU-gastland verblijven. Er is een verschuiving te verwachten van 'blijvende' naar 'pendelende' migranten. Voor de bevolkingsprognose is het van groot belang meer zicht te krijgen op deze bewegingen en de relatie met de arbeidsmarkt. Veranderingen in de instroom bij deze groep kunnen dienen als voorspeller voor de ontwikkelingen in de arbeidsimmigratie in de (nabije) toekomst. Hiermee kan een belangrijke bron van onzekerheid in de migratieprognose worden aangepakt. Binnen dit project wordt samengewerkt met het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI).

Geplande output:

- reguliere statistieken over totale groepen arbeidsmigranten en emigranten;
- rapportage over de vorderingen om met andere statistiekbureaus in Europees verband samen te werken bij het beschrijven van de internationale arbeidsmigratie;

- de vanaf 2010 lopende samenwerking met het NIDI en de Rijksuniversiteit Groningen resulteert in 2013 in diverse artikelen in interne en externe media, onder andere over kennismigranten;
- updates van de StatLinetabellen over groepen arbeidsmigranten en emigranten die in 2012 zijn ontwikkeld;
- afronden van het onderzoek naar de haalbaarheid van internationale samenwerking op het gebied van (arbeids)migratie met andere nationale statistische bureaus in de EU (Duitsland, Polen, Zweden en Denemarken) met als doel een gezamenlijk voorstel voor de EC.

Levensloop

In toenemende mate wordt door beleidsmakers en onderzoekers de toestand waarin personen zich bevinden benaderd vanuit het perspectief van de levensloop. Bij de levensloop kan gedacht worden aan de beroepsloopbaan, uitkeringsbiografie, partnerschap, ouderschap, criminaliteit, migratie, pensionering of het zorggebruik. Zo komt tot uiting dat verschillende elementen van de levensloop vaak met elkaar samenhangen.

Ook is er steeds meer aandacht voor de samenhang tussen levenslopen van ouders en kinderen (generaties). Om de levensloopdiversiteit in beeld te brengen volstaat het niet om de posities die individuen nu innemen te vergelijken met individuen uit het verleden die destijds dezelfde leeftijd hadden. Er spelen zowel leeftijdseffecten als cohorteffecten. Als we willen weten in welke mate levenslopen de laatste decennia zijn veranderd, is het van belang deze cohorteffecten in kaart te brengen. Dat kan door levensloopstatistieken te ontwikkelen op basis van (geboorte)cohorten.

Geplande output:

- StatLinetabellen over opgroeien in Nederland met onder meer gegevens van het Cito en met buurtgegevens;
- StatLinetabellen over sociale mobiliteit, uit huis gaan van kinderen, cumulatie van risicogedrag van jongeren, ongezonde leefstijlen, voortijdig schoolverlaten in relatie tot sociaal-economische kenmerken van ouders en regionale arbeidsmarktsituatie van jongeren;
- StatLinetabellen over veranderende arbeidsrelaties, beroepsloopbaan naar geboortecohort en transitie tussen arbeid en sociale zekerheid;
- StatLinetabellen over pensioenuitkeringen, nalatenschappen en vermogen van ouderen en vergrijzing naar bedrijfstak.

Belevingen

Het project Belevingen beoogt een beter beeld te krijgen van gevoelens, opvattingen en meningen in de samenleving. Naast objectieve feitelijke informatie over gedrag, spelen belevingen ook een grote rol in het maatschappelijk debat. De beschikking die het CBS heeft over registerinformatie vormt een meerwaarde, niet alleen omdat hiermee een beter beeld van de samenstelling van de respons verkregen kan worden, maar ook omdat daarmee subjectieve informatie gekoppeld kan worden aan de feitelijke situatie en het feitelijke gedrag van de res-

ponent. Een dergelijke koppeling kan meer inzicht geven in mechanismen achter keuzes, gedrag en gevoelens. Binnen het project Belevingen doet het CBS in 2013 onderzoek naar nieuwe vormen van waarneming, bijvoorbeeld een webpanel. Hiermee kan output sneller geleverd worden.

Geplande output:

- elektronische vragenlijst voor een nieuw onderzoek in 2013 over Arbeid en Vergrijzing;
- analysebestand van het onderzoek naar Arbeid en Vergrijzing;
- artikelen over het onderzoek naar Arbeid en Vergrijzing en het onderzoek naar Verantwoordelijkheid uit 2012;
- conceptvragenlijst voor een onderzoek in 2014 over een nog te bepalen onderwerp.

Veiligheid

Dit project beoogt de integrale beschrijving van het veiligheidsterrein vanuit complementaire gezichtspunten.

Geplande output:

- cijfers over zaken en individuen (verdachten, veroordeelden en slachtoffers) in de belangrijkste schakels van de strafrechtelijke keten: opsporing, vervolging, berechting van verdachten, en tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen;
- de binnen het project ontwikkelde informatie wordt verrijkt met achtergrondkenmerken van betrokken personen en vormt daarmee de basis voor verder onderzoek.

3. Grootstedelijke problematiek

Woningmarkt

Door het bijeenbrengen van de verschillende statistieken op het terrein van de woningmarkt en het verbeteren van de onderlinge samenhang ontstaat een beter inzicht in de verschillende aspecten van de woningmarkt. De thema's voor statistiekontwikkeling (beschikbaarheid, kwaliteit, betaalbaarheid, de rol van woningcorporaties en de waarde van de woningvoorraad) zijn ontleend aan het conceptueel kader voor de woningmarkt dat eerder is ontwikkeld.

Geplande output:

- hypotheekvormen en vermogensopbouw;
- aantal en looptijd van te koop staande woningen, ontwikkeling vraagprijzen en vraagprijzen versus woningwaarde. In combinatie met andere indicatoren vergroot dit het inzicht in de spanning op de woningmarkt.

4. Kwaliteit van het bestaan

Groene Groei

Groene Groei is een aanpassing van het project Duurzaamheid aan de internationale denkrichtingen op dit terrein. Groene Groei wordt gedefinieerd als economische groei en ontwikkeling waarbij de druk op het milieu en het gebruik van natuurlijke hulpbronnen worden geminimaliseerd. Het onderwerp Groene Groei staat hoog op de agenda bij een aantal internationale en nationale organisaties en binnen het bedrijfsleven. Dit project sluit aan bij internationale kaders maar beperkt zich tot de beschrijving van de Nederlandse situatie.

Geplande output:

- actualiseren en uitbreiden van een consistente set indicatoren die inzicht geeft in de mate waarin economische groei, duurzaamheid en vergroening met elkaar samenhangen.

Dynamiek in de zorg

Het project Dynamiek in de zorg wil invulling geven aan drie belangrijke thema's op het terrein van gezondheid: indicatoren over de gevolgen van marktwerking; de relatie tussen kosten, gebruik en kwaliteit van de zorg; de gevolgen van de veranderende samenstelling van de bevolking (zoals vergrijzing) en van de veranderende leefstijl en eetgewoonten. Geplande output:

- StatLinetabellen over de ontwikkeling van de kwaliteit van zorg;
- publicatie Gezondheid en zorg in cijfers 2013.

Welzijn

De basis voor het project Welzijn ligt in het groeiende besef dat het bruto binnenlands product tekort schiet als enige indicator voor welvaart en welzijn. Dit heeft geleid tot de roep om aanvullende indicatoren op het terrein van kwaliteit van leven. Belangrijke impulsen om dit te realiseren zijn gegeven door het *Global Project on Measuring the Progress of Societies* van de OESO en het in september 2009 in Parijs gepresenteerde rapport van de *Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress* (Stiglitz-Sen-Fitoussi-commissie). Met het project Welzijn geeft het CBS invulling aan de ontwikkeling van indicatoren op dit terrein.

Geplande output:

- artikel over het welzijn van de bevolking op verschillende deelterreinen van het leven;
- artikel over de invloed van het krijgen van kinderen op het subjectief welzijn;
- artikel over de tevredenheid met het werk en werkomstandigheden;
- uitbreiding van het aantal vragen op het terrein van welzijn die in 2013 in het onderzoek Sociale Samenhang worden opgenomen.

5. Toegankelijkheid van informatie

Verbeteren outputpresentaties

Het programma Verbeteren Outputpresentaties is de samenvoeging van een aantal verschillende projecten die als gemeenschappelijke doelstelling hebben om de gebruikers van CBS-informatie beter te bedienen:

- Portal decentrale overheden

Gemeenten en provincies hebben veelvuldig de wens naar voren gebracht om StatLine zo in te richten dat de informatie over een specifieke gemeente of provincie bij elkaar staat. Het CBS komt hieraan tegemoet via het portal decentrale overheden.

- Geowebsservices

Een deel van de informatie die het CBS biedt, vooral over regionale of ruimtelijke statistieken, leent zich beter voor andere presentatievormen dan traditionele tabellen. Dit onderdeel van het programma richt zich op het aanbieden van gegevens via geowebsservices. Met behulp daarvan kan de gebruiker zelf selecties van gebieden maken op het scherm en daarvan de gegevens inzien of downloaden.

- Onderwijssite

De Onderwijssite geeft informatie over de wijze waarop het CBS-materiaal past in het lesprogramma, zodat het aangeboden materiaal direct bruikbaar is. Deze site komt tot stand in samenwerking tussen het CBS en leerkrachten van het voortgezet onderwijs.

- Verbeteren vindbaarheid StatLine

Om de informatie via StatLine gemakkelijker en beter toegankelijk te maken, worden de zoekmogelijkheden uitgebreid. Daarnaast wordt nagegaan of het mogelijk is om tot één zoek-interface te komen voor StatLine en de CBS-website en of zoekresultaten gepersonaliseerd kunnen worden opgeslagen (MijnCBS).

- Visualisaties

De inzet van visualisaties vergroot de toegankelijkheid van de CBS-informatie. Daarom heeft het CBS geïnvesteerd in technische en methodologische kennis om visualisaties gestructureerd te ontwikkelen.

- Informatie voor bedrijven

Via de website CBSvooruwbedrijf.nl verstrekt het CBS informatie over vragenlijsten die bedrijven moeten invullen. Ook biedt deze website cijfermatige benchmark-uitkomsten waarmee een ondernemer zijn bedrijf kan vergelijken met andere bedrijven in dezelfde branche.

Geplande overall output van het verbeterprogramma outputpresentaties:

- de gegevens in het portal voor decentrale overheden worden in 2013 geactualiseerd. In samenwerking met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Kwaliteitsinsti-

tuut Nederlandse Gemeenten (KING) gestart worden met integratie van dit portal met de site www.waarstaatjegemeente.nl;

- geactualiseerde gegevens via geoweb services. Het gaat zowel om ruimtelijke gegevens als om combinaties van statistische gegevens en ruimtelijke gegevens. Vanaf 2013 zullen alle nieuwe geoservices van het CBS ook bij PDOK (Publieke Dienstverlening Op de Kaart) worden gepubliceerd. Alle belangrijke geoservices van de overheid worden bij PDOK samengebracht;
- de website www.cbsvooruwbedrijf.nl wordt in 2013 verbeterd en uitgebreid. De statistische informatie voor bedrijven wordt daarmee toegankelijker en meer in samenhang gepresenteerd. Zo mogelijk wordt samengewerkt met het initiatief van het ministerie van EZ rond het Digitale Ondernemersplein;
- verdere ontwikkeling Onderwijssite;
- verdere uniformering van classificaties en begrippen;
- uitbouw van de synoniemen-database op basis van door gebruikers ingevoerde zoektermen.

Centrum voor statistisch onderzoek

Het Centrum voor statistisch onderzoek is bedoeld voor het uitvoeren van incidentele analyses. Doelstelling is om aanvullend op de bestaande CBS-outputproductie en sneller dan nu al het geval is, analyses en artikelen te produceren die de basis vormen voor maatschappelijke en politieke discussies. Daarnaast kunnen in het Centrum incidentele studies worden uitgevoerd als afgeleide van andere projecten.

De rapporten waarin de uitkomsten van de analyses en studies worden beschreven, vormen een verdieping van gepubliceerde CBS-statistieken, bijvoorbeeld door koppeling van bestanden. In veel gevallen worden de rapporten vergezeld van een webartikel waarin de hoofdpunten uiteen worden gezet.

Bijlage B: Regulier statistisch programma

1. Arbeid en sociale zekerheid

In samenwerking met Belastingdienst en UWV, de twee partners in de loonaangifteketen, wordt in 2013 gewerkt aan de verbetering van de kwaliteit van de aangeleverde gegevens. Deze investering past in het streven de Polisadministratie uit te bouwen naar een basisregistratie. Een verbetering van de gegevens draagt ook bij aan een breder gebruik van de loonaangiftegegevens binnen de overheid.

Betere gegevens en een nieuw systeem voor de verwerking van de loonaangiftegegevens leveren in 2013 ook nieuwe statistische informatie over de arbeidsmarkt op. Zo wordt een maandstatistiek van pensioenuitkeringen ontwikkeld. Deze statistiek levert snelle informatie op over de inkomsten uit pensioen (de zogeheten tweede en derde pijler) voor een grote groep Nederlanders. De output bestaat uit microdatabestanden in het SSB en uit StatLinetabellen. Aanvullend wordt onderzoek gedaan naar veranderingen van inkomsten rond de pensioengerechtigde leeftijd.

De Europese verordening over het meten van arbeidsongevallen schept voor het CBS een nieuwe verplichting op het terrein van statistieken over arbeid en sociale zekerheid. In 2013 worden de voorbereidingen voor de levering van gegevens over dodelijke en niet-dodelijke arbeidsongevallen afgerond. Die levering aan Eurostat moet vanaf 2013 jaarlijks plaatsvinden.

Voor de Enquête Beroepsbevolking (EBB) worden in 2013 de data op verschillende manieren verzameld. Dit betekent dat deze grootschalige doorlopende enquête onder huishoudens via een persoonlijke ontmoeting, telefonisch of via internet kan worden afgenomen. Dit bespaart kosten en sluit beter aan bij de wensen van de respondenten.

Het CBS publiceert de statistiek cao-lonen als indexcijfer, waarbij nu nog het jaar 2000 als basisjaar dient. Voor 2013 en 2014 is een basisverlegging van deze statistiek voorzien met 2010 als basisjaar. Verder wordt deze statistiek geactualiseerd naar de Standaard Bedrijfsindeling 2008 (SBI-2008) en, anders dan bij eerdere basisverleggingen, wordt met ingang van de nieuwe reeks gebruik gemaakt van informatie uit de Polisadministratie.

De statistieken van de bijstand geven informatie over het gebruik, re-integratie en debiteuren per gemeente. Met deze statistieken is echter niet het hele veld van de bijstand beschreven. Er zijn nog twee momenten waar waarneming mogelijk en zinvol is. Het eerste is het moment waarop een werkzoekende zich meldt bij het UWV-WERKbedrijf. Het tweede moment is de aanvraag voor een bijstandsuitkering bij de gemeente. Deze twee momenten worden in 2013 statistisch in kaart gebracht.

De Bijstandsmeldingenstatistiek (dit betreft de meldingen bij het UWV-WERKbedrijf) zal gebaseerd worden op bestaande data van het UWV. De administratieve lasten zijn daarmee nihil. De uitvraag maakt deel uit van de bijstandsuitkeringenstatistiek en is in de SZW-richtlijnen 2013 voor de gemeenten opgenomen. De uitvraag sluit nauw aan op bestaande

data uit het gemeentelijke Digitaal Klant Dossier. De verwerking van deze data verloopt bij het CBS in hoge mate geautomatiseerd, zodat deze data snel beschikbaar komen. Immers voor een voorlopende ("bijstandsconjunctuur") indicator is snelle beschikbaarheid noodzakelijk.

De Bijstandsfraudestatistiek (BFS) wordt in 2013 samengevoegd met de Bijstandsdebiteurenstatistiek. In de loop van 2013 komen gegevens beschikbaar. Het herontwerp van deze statistieken is inmiddels in de SZW-richtlijnen 2013 voor de gemeenten verwerkt.

De statistieken over de sociale verzekeringen omvatten arbeidsongeschiktheid, werkloosheid, Algemene nabestaandenwet (Anw) en Algemene Ouderdomswet (AOW). Er zijn echter meer sociale-verzekeringswetten die tot uitkeringen leiden (bijvoorbeeld Ziektewet, Algemene kindbijslagwet, toeslagen). Het voornemen is de statistieken over uitkeringen in 2013 verder te ontwikkelen. In alle te ontwikkelen statistieken zullen de administratieve lasten beperkt zijn omdat er bestaande registraties bij bijvoorbeeld UWV en SVB worden gebruikt.

Arbeid en sociale zekerheid	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
A Persberichten en digitale conjunctuurberichten	Aantal berichten			
Arbeidsomstandigheden en vakverenigingen		1		
Bijstand en overige uitkeringen	1	1	2	1
Vacatures	1	1	1	1
Werkgelegenheid	1			
Werkloosheid	3	3	3	3
B. Papieren en digitale publicaties	Aantal publicaties			
Sociaaleconomische trends 2013 - (Boek)	1	1	1	1
Armoedesignalement 2013 - (Boek)				1
C. Microdatabestanden (voor extern onderzoek)	Aantal bestanden			
ArbeidsKrachtenOnderzoek (Caribisch gebied) - 2012				1
Algemene nabestaandenwet - 2013/1 ^e halfjaar				1
Personen met een ANW uitkering (jaarbedragen) - 2011		1		
Personen met een ANW uitkering (maandbedragen) - 2011		1		
Personen met een ANW uitkering – 2011		1		
Personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering (jaarbedragen) – 2011		1		
Personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering (maandbedragen) – 2011		1		

Arbeid en sociale zekerheid	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
gen) – 2011				
Personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering - 2011		1		
Personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering - 2012			1	
Personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering - 2013/1 ^e halfjaar				1
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen - 2012		1		
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen – 2013/1 ^e halfjaar				1
Algemene Ouderdomswet aanspraken totaal – 2012				1
Personen met een AOW uitkering (jaarbedragen) - 2011		1		
Personen met een AOW uitkering (maandbedragen) - 2011		1		
Personen met een AOW uitkering – 2011		1		
Personen met inkomsten uit arbeid in het buitenland - 2011		1		
Personen met inkomsten uit arbeid in het buitenland (maandbedragen) – 2011		1		
Kenmerken van banen – 2012			1	
Banen van personen (jaarbedragen) – 2011			1	
Banen van personen (maandbedragen) – 2011			1	
Bijstandsdebiteurenstatistiek – 2013/1 ^e halfjaar				1
Kenmerken van bedrijven - 2011		1		
Baanbeëindigingen wegens bedrijfseconomisch ontslag - 2010				1
Personen met een bijstandsuitkering (jaarbedragen) - 2011		1		
Personen met een bijstandsuitkering (maandbedragen) - 2011		1		
Personen met een bijstandsuitkering – 2011		1		
Personen met een bijstandsuitkering - 2012			1	
Personen met een bijstandsuitkering – 2012/1 ^e halfjaar	1			
Bijstandsuitkeringen – 2012			1	
Bijstandsuitkeringen Statistiek – 2013/1 ^e halfjaar				1
Bijstandsuitkeringenstatistiek op transactiebasis - 2012			1	
Bijstandsuitkeringenstatistiek op transactiebasis – 2012/1 ^e halfjaar	1			
Baanbeëindigingen collectief (piekuitstroom incl. voor/na) – 2010				1
Personen die staan ingeschreven bij het WERK-bedrijf – 2012			1	
Enquête Beroepsbevolking - 2012		1		
Enquête Beroepsbevolking - 2012 kw3	1			

Arbeid en sociale zekerheid	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Enquête Beroepsbevolking - 2013 kw1			1	
Enquête Beroepsbevolking - 2013 kw2				1
Baanbeëindigingen wegens faillissement - 2010				1
Gemeente standplaats van banen - 2011			1	
Personen die (her)instromen in de abw - 2011			1	
Personen die (her)instromen in de ww - 2011			1	
Tijdvakken van personen met een baan - 2011				1
Nationale enquête arbeidsongeschiktheid. - 2012			1	
Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden - 2013			1	
Inkomsten uit overige arbeid - 2011		1		
Inkomsten uit overige arbeid (maandbedragen) - 2011		1		
Personen met een overige uitkering (jaarbedragen) - 2011		1		
Personen met een overige uitkering (maandbedragen) - 2011		1		
Personen met een overige uitkering - 2011		1		
Banen van verzekerde werknemers - 2012				1
Kwalitatieve gegevens van banen - 2012				1
Recent arbeidsverleden van personen in Nederland - 2011			1	
Statistiek Re-integratie door Gemeenten – 2012/1 ^e halfjaar	1			
Personen met inkomsten uit een uitkering uit het buitenland - 2011		1		
Personen met inkomsten uit een uitkering uit het buitenland (maandbedragen) - 2011		1		
Baanbeëindigingen wegens ontslag via WERKbedrijf - 2010				1
Wet Sociale Werkvoorziening - 2012	1			
Wet Sociale Werkvoorziening – 2013/1 ^e halfjaar				1
Werkloosheidsuitkeringenstatistiek - 2012		1		
Werkloosheidsuitkeringenstatistiek – 2013/1 ^e halfjaar				1
Personen met een WW uitkering (jaarbedragen) - 2011		1		
Personen met een WW uitkering (maandbedragen) - 2011		1		
Personen met een WW uitkering, definitief SSB - 2011		1		
Personen met een ww uitkering - 2013/1 ^e halfjaar				1
Uitkeringen werkloosheidswet - 2012	1			

Arbeid en sociale zekerheid	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Uitkeringen werkloosheidswet – 2013/1 ^e halfjaar			1	
Personen met winst uit een onderneming (maandbedragen) - 2011		1		
Personen met winst uit een onderneming - 2011		1		
Ziekteverzuim - 2012				1

Arbeid en sociale zekerheid	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
D. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
(Verlof)regelingen en pensionering			X	X
Anw	X	X		
AOW	X	X	X	
Arbeid en inkomen			X	
Arbeid en sociale zekerheid			X	
Arbeidsdeelname		X	X	X
Arbeidskosten		X	X	X
Arbeidsmarkt			X	
Arbeidsomstandigheden			X	
Arbeidsongeschiktheid	X	X	X	
Arbeidsrekeningen		X	X	
Banen en lonen			X	
Bedrijfseconomisch ontslag			X	
Beroepsbevolking	X	X	X	
Bijstand en overige inkomensvoorzieningen	X	X		X
Cao-gegevens	X			
Arbeidsmarktpositie afgestudeerden hoger onderwijs			X	
Arbeidsmarktpositie mbo-gediplomeerden			X	
Minimumloon			X	X
Mobiliteit beroepsbevolking		X	X	
Personen met een uitkering		X	X	
Uitkeringen	X		X	
Vacatures	X	X		

Arbeid en sociale zekerheid	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
Vakbeweging en stakingen			X	
Voortijdig schoolverlaters			X	
Werkloosheid	X	X	X	
Werkloosheidsuitkering	X	X	X	
Werknemers			X	
Ziekteverzuim		X		

2. Bedrijven

Conform Europese verplichtingen wordt bij de maand- en kwartaalstatistieken een basisverlegging uitgevoerd, waarbij het jaar 2010 gelijk gesteld wordt aan 100.

In 2013 verbetert de samenhang en toegankelijkheid van uitkomsten van de diverse bedrijfstak-/branchestatistieken. Dit krijgt gestalte in nieuwe StatLinetabellen per bedrijfstak, waarin de realisatiecijfers over omzet en prijzen gepubliceerd worden tezamen met de verwachtingscijfers uit de COEN. Afhankelijk van de mogelijkheden per bedrijfstak vindt verdere uitbreiding van de StatLinetabellen plaats met onder meer gegevens over investeringen, arbeid, binnen- en buitenlandse handel.

De levering van consistente gegevens over de grootste en meest complexe niet-financiële ondernemingen in Nederland vordert gestaag waardoor de kwaliteit van vele statistieken verbetert. Het betreft consistentie van zowel jaarcijfers als kwartaaluitkomsten. Die lijn wordt in 2013 voortgezet. De veranderingen in de richtlijnen voor het samenstellen van de betalingsbalans (BPM6) leiden tot extra aandacht voor de consistentie van de statistieken over de internationale handel in goederen en diensten met andere statistieken.

Meer dan nu al het geval is, worden in 2013 de productiestatistieken gebaseerd op omzetgegevens uit btw-registraties. Hierdoor sluiten de kortetermijn- en de productie-statistieken methodologisch beter op elkaar aan. Dit heeft een positief effect op de kwaliteit van de uitkomsten.

Bedrijven	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
A Persberichten en digitale conjunctuurberichten	Aantal berichten			
Innovatie, ICT en investeringen		1		1
B. Papieren en digitale publicaties	Aantal publicaties			

Bedrijven	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
ICT, kennis en economie 2013 - (Boek)		1		
ICT, Knowledge and Economy 2013			1	
C. Microdatabestanden (voor extern onderzoek)	Aantal bestanden			
Algemeen Bedrijvenregister - 2012		1		
Populatie Actieve Bedrijven - 2013		1		
ABR Regionale Eenheden Base voorlopige cijfers - 2012	1			
ABR Regionale Eenheden Base definitieve cijfers - 2012				1
Conjunctuurtest industrie - 2012	1			
Buitenlandse zeggenschap over bedrijven in Nederland - 2011	1			
Binnenlandse zeggenschap over bedrijven buiten Nederland - 2011	1			
ICT-gebruik bij bedrijven - 2012				1
Investerings en Lease - 2011				1
Milieukosten van bedrijven - 2011				1
Financiën van Niet-financiële ondernemingen - 2011			1	
Statistiek verkopen industriële producten naar productgroep definitieve cijfers - 2011			1	
Statistiek verkopen industriële producten naar productgroep voorlopige cijfers - 2012			1	
Productiestatistiek Autohandel - 2011				1
Productiestatistiek Bouwnijverheid - 2011				1
Productiestatistiek Commerciële diensten - 2011				1
Productiestatistiek Delfstoffenwinning - 2011				1
Productiestatistiek Detailhandel - 2011				1
Productiestatistiek Dienstverlening landbouw - 2011				1
Productiestatistiek Energie - 2011				1
Productiestatistiek Groothandel - 2011				1
Productiestatistiek Industrie - 2011				1
Productiestatistiek Onroerend goed - 2011				1
Productiestatistiek Transport - 2011				1
Productiestatistiek Water en afval - 2011				1
Productiestatistiek Zorg en welzijn - 2011				1

Bedrijven	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Research Technological Development - 2011			1	
Statistiek Financiën van grote (niet-financiële) ondernemingen - 2011			1	

Bedrijven	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
D. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Aantal bedrijven			X	
Bedrijfsleven regionaal			X	
Bedrijven			X	
Branche monitor		X	X	
Conjunctuur	X	X		
Faillissementen & surseances v. betaling	X		X	X
Financiën van ondernemingen			X	
Globalisering			X	
Handel goederen naar bedrijfskenmerken			X	
ICT-gebruik bedrijven				X
Innovatie				X
International sourcing				X
Investerings	X		X	X
Jaarrekeningen van ondernemingen			X	
Ondernemingsklimaat			X	X
Patenten			X	
Research & Development			X	X

3. Bevolking

In 2013 verschijnen nieuwe StatLinetabellen en analyses over huishoudenstransities, in samenhang met het programmavernieuwingsproject Levensloop. Deze nieuwe StatLinetabellen gaan over verhuizingen, geboorte en sterfte, gekoppeld aan huishoudensvariabelen.

Bevolking	Kwartaal van verschijnen
-----------	--------------------------

	Q1	Q2	Q3	Q4
A Persberichten en digitale conjunctuurberichten	Aantal berichten			
Bevolking			1	
Demografische prognoses				1
B. Papieren en digitale publicaties	Aantal publicaties			
Demografische kerncijfers per gemeente 2012 - (Boek)				1
Bevolkingstrends 2013 - (Elektronisch)	1	1	1	1
Jaarrapport Landelijke Jeugdmonitor 2013 - (Boek)				1
C. Microdatabestanden (voor extern onderzoek)	Aantal bestanden			
Bewoners Nieuwe Woningen - 2012		1		
Adressen van personen in de GBA - 2012		1		
Burgerlijke staat van personen in de GBA - 2012		1		
Huishoudens in de GBA - 2012			1	
Migratiebewegingen van personen in de GBA - 2012		1		
Nationaliteitsinformatie van personen in de GBA - 2012		1		
Overledenen in de GBA - 2012		1		
Demografische achtergronden van personen in de GBA - 2012		1		
Huishoudkernen - 2011			1	
Nationaliteit van niet GBA-personeen - 2011	1			
Niet GBA-personeen - 2011	1			
Verblijf van niet GBA personeen - 2011	1			
Personeen die een paar vormen - 2012				1

Bevolking	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
D. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Actuele prognose				X
Allochtonen/herkomstgroepering	X		X	X
Asielverzoeken	X			
Bevolking algemeen			X	X
Bevolkingsontwikkeling			X	

Bevolking	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
Bevolkingsprognose			X	X
Doodsoorzaken	X		X	
Geboorte			X	X
Historische reeksen			X	
Huishoudens			X	X
Huishoudensprognose				X
Huwen en huwelijksontbinding			X	X
Immigratie en emigratie			X	
Levensverwachting			X	X
Maandcijfers	X			
Medische beslissing levenseinde				X
Nationaliteit			X	
Onderzoek gezinsvorming				X
Regionale bevolkings- en huishoudensprognose				X
Sterfte			X	X
Verhuizingen			X	X

4. Bouwen en wonen

Op basis van de gegevens uit de Basisadministratie Adressen en Gebouwen (BAG), de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA) en leveringen van gemeenten voor de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ) en de WOZ van de Belastingdienst worden de reguliere StatLinetabellen woningvoorraad uitgebreid met kenmerken zoals bouwjaar, oppervlakte, woningtype, leegstand en eigendom.

In 2013 wordt de Landelijke Voorziening WOZ gevuld met gegevens over kenmerken van de WOZ-waarde van woningen. Het CBS gaat in 2014 gebruik maken van deze landelijke voorziening. Dit betekent dat in 2013 wordt geïnvesteerd in het aanpassen van verwerkingssystemen.

Ten slotte vormt het aanbrengen van meer samenhang in de cijfers over bouwen en wonen in 2013 een aandachtspunt.

Voor de productiestatistiek gebruikt het CBS in toenemende mate omzetgegevens uit btw-registraties.

Bouwen en wonen	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
A Persberichten en digitale conjunctuurberichten	Aantal berichten			
Bouwproces en bouwvergunningen	1		1	
Prijzen	3	3	3	3
B. Papieren en digitale publicaties	Aantal publicaties			
Land en water (magazine BDK) - (Overig)	3	3	3	3
Stedenbouw en architectuur - (Overig)	3	3	3	3
C. Microdatabestanden (voor extern onderzoek)	Aantal bestanden			
Adresrugnummer met gemeente- wijk- en buurtcode - 2013				1
Energielabels van adressen (woningen) - 2012			1	
GBA rinadres en adresrugnummer - 2013				1
Woononderzoek Nederland - 2011				1
Woonruimte naar eigendom en WOZ-waarde - 2012			1	
Waarde onroerende zaken - 2012			1	
Waarde onroerende zaken - 2013				1
Woonruimteregeister verrijkt - 2012		1		

Bouwen en wonen	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
D. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Bouwbedrijven	X	X	X	
Bouwen en wonen		X		X
Bouwproces	X	X		
Bouwvergunningen	X		X	
Prijzen	X	X	X	
Voorraad gebouwen		X	X	X
Woningbouw	X	X	X	X

5. Financiële en zakelijke diensten

De reguliere output van de Financiële en zakelijke diensten ondervindt geen grote wijzigingen in 2013.

Financiële en zakelijke diensten	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
A Persberichten en digitale conjunctuurberichten	Aantal berichten			
Zakelijke dienstverlening	1	1	1	1
B. Papieren en digitale publicaties	Aantal publicaties			
Vastgoedbezit institutionele beleggers (werktitel) - (Elektronisch)				1
Beleggingen institutionele beleggers (werktitel) - (Elektronisch)				1
VUT-fondsen (werktitel) - (Elektronisch)		1		
Monitor zakelijke dienstverlening	6	6	6	6

Financiële en zakelijke diensten	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
D. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Computerbranche		X		
Financiële en zakelijke diensten			X	
Financiële instellingen			X	
Institutionele beleggers			X	
Kredietinstellingen			X	
Prijzen		X		
Uitzendbranche		X	X	
Verhuur en lease		X		
Verzekeraars en pensioenfondsen			X	
Zakelijke en overige dienstverlening	X	X	X	

6. Gezondheid en welzijn

De eerste resultaten van de eerste landelijke Gezondheidsmonitor komen in 2013 beschikbaar. Deze monitor verschaft eenduidige landelijke cijfers over gezondheid met specificaties voor regio's en gemeenten.

De StatLinetabellen voor het Gezondheidsstatistisch bestand (GSB) worden in 2013 uitgebreid met tabellen over het gebruik van medisch-specialistische zorg in ziekenhuizen en zelfstandige behandelcentra (ZBC's). Dat gebeurt op basis van de registratie van diagnosebehandelingcombinaties (DBC's).

In 2013 worden de statistieken over de kosten van de zorg op persoonsniveau opgenomen in de reguliere output van de zorgstatistieken. Het betreft hier een uitsplitsing van de gemiddelde zorgkosten per persoon en het is een uitwerking van de Zorgverzekeringswet (naar zorgtype, inkomensklasse en land van herkomst).

In 2013 wordt ten slotte gewerkt aan een herontwerp van de Gezondheidsenquête. Dit is nodig om aan de Europese verplichtingen te kunnen voldoen die voor 2014 zijn gesteld in het kader van het *European Health Interview Survey*.

Gezondheid en welzijn	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
A Persberichten en digitale conjunctuurberichten	Aantal berichten			
Gezondheidstoestand		1		
Kosten, financiering en werkgelegenheid		1		
B. Papieren en digitale publicaties	Aantal publicaties			
Financiële kengetallen zorginstellingen 2011 - (Elektronisch)	1			
Gezondheid en zorg in cijfers 2012 - (Boek)			1	
Ontwikkelingen rente AWBZ zorginstellingen 1987 - 2010 - (Elektronisch)	1			
C. Microdatabestanden (voor extern onderzoek)	Aantal bestanden			
Doodsoorzaken Gemeentelijk Basisadministratie - 2012		1		
Onderzoek Gezondheid - 2012				1
Landelijk Informatie Netwerk Huisartsenzorg cliënten - 2011			1	
Landelijk Informatie Netwerk Huisartsenzorg episode - 2011			1	
Landelijk Informatie Netwerk Huisartsenzorg verrichtingen - 2011			1	
Landelijke Medische Registratie basis - 2011		1		

Gezondheid en welzijn	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Landelijke Medische Registratie diagnose - 2011		1		
Gemeentelijke Basisadministratie uniciteit tbv LMR - 1995-2012 / 1005		1		
Gemeentelijke Basisadministratie uniciteit compleet tbv LMR - 1995-2012 / 1005		1		
Gemeentelijke Basisadministratie uniciteit per jaar tbv LMR - 1995-2011		1		
Landelijke Medische Registratie verrichtingen - 2011		1		
Medicijngebruik - 2010			1	
Niet natuurlijke doden - 2011			1	
Perinatale Registratie Nederland - 2011				1
SCP-Wet Maatschappelijke Ondersteuning - 2013				1
Zorg met verblijf - 2012				1
Zorg zonder verblijf - 2012				1

Gezondheid en welzijn	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
D. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Arbeidsomstandigheden en ziekteverzuim		X	X	
Doodsoorzaken	X		X	
Drugsgebruik			X	
Geboorte en sterfte			X	X
Geneesmiddelen			X	
Geregistreerde contacten met de huisarts			X	
Gezonde levensverwachting			X	X
Gezondheid en welzijn			X	
Gezondheid en zorggebruik			X	X
Leefstijl en preventief gedrag			X	X
Medische beslissing levenseinde				X
Ambulancediensten en andere ondersteunende diensten			X	
Perinatale en zuigelingensterfte				X
Preventie			X	

Gezondheid en welzijn	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
Totaalbeeld zorgaanbod			X	X
Wanbetalers zorgverzekering			X	X
Welzijn			X	X
Ziekenhuispatiënten, -opnamen, -operaties				X
Zorg met verblijf			X	
Zorg zonder verblijf			X	X
Zorgaanbieders; personeel en financiën			X	

7. Handel en horeca

Bij de branches handel en horeca wordt in 2013 voor de kortetermijnstatistieken de basisverlegging naar het basisjaar 2010 doorgevoerd. Wat betreft de productiestatistieken wordt een deel van het proces gebaseerd op omzetgegevens uit btw-registraties.

Handel en horeca	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
A Persberichten en digitale conjunctuurberichten	Aantal berichten			
Detailhandel	4	4	4	4
Horeca	1	1	1	1
B. Papieren en digitale publicaties	Aantal publicaties			
Kwartaalbericht Detailhandel 2013 - (Overig)	1	1	1	1
Kwartaalbericht Groothandel 2013 - (Boek)	1	1	1	1
Monitor detailhandel 2013 - (Elektronisch)	1	1	1	1
Monitor horeca - (Overig)	1	1	1	1
Monitor Motor- en autobranche 2013 - (Elektronisch)	1	1	1	1

Handel en horeca	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
D. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Detailhandel	X		X	X

Handel en horeca	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
Groothandel		X	X	
Horeca		X	X	

8. Industrie en energie

Ook binnen het thema Industrie en energie wordt in 2013 voor de kortetermijnstatistieken de basisverlegging naar het basisjaar 2010 doorgevoerd. Wat betreft de productiestatistieken wordt een deel van het proces gebaseerd zijn op omzetgegevens uit btw-registraties.

Het totale aanbod en verbruik van energie wordt zichtbaar gemaakt in de energiebalans van Nederland. In dit integratiekader voor de fysieke energiestromen zijn gegevens gegroepeerd naar energieproduct en economische sector. De informatie over energieverbruik vormt een belangrijke inbreng voor de vaststelling van emissies door het verbranden van fossiele brandstoffen.

In 2012 werden voor het eerst gegevens gepubliceerd over het energieverbruik door bedrijven buiten de industrie. Deze gegevens zijn gebaseerd op de klantenbestanden van netbedrijven. In 2013 worden deze gegevens samen met eveneens op deze klantenbestanden gebaseerde gegevens over het energieverbruik van huishoudens geïntegreerd in de energiebalans van Nederland. Daarmee wordt de energiebalans vollediger en meer gedetailleerd.

In 2013 komt een handboek gereed voor het vaststellen van het energieverbruik van huishoudens. Het gaat daarbij niet alleen om het totaalverbruik van energie, maar vooral om een nadere uitsplitsing naar type verbruik. Het handboek wordt in het kader van een Europees project met enkele andere EU-landen ontwikkeld. De Nederlandse bijdrage richt zich met name op het gebruik van administratieve gegevens, waaronder de eerder genoemde klantenbestanden van netbedrijven.

Industrie en energie	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
A Persberichten en digitale conjunctuurberichten	Aantal berichten			
Industrie	6	6	6	6
Industrie en energie	3	3	3	3
B. Papieren en digitale publicaties	Aantal publicaties			
Hernieuwbare energie in Nederland 2012 - (Boek)			1	
Industriemonitor - (Elektronisch)	11	11	11	11

Industrie en energie	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
C. Microdatabestanden (voor extern onderzoek)	Aantal bestanden			
Energieverbruik - 2012				1

Industrie en energie	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
D. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Aardgas	X	X		
Aardolie en aardolieproducten	X			X
Delfstoffenwinning	X		X	
Elektriciteit en warmte	X	X	X	
Energiebedrijven	X		X	
Energieverbruikers			X	X
Hernieuwbare energie	X	X	X	
Industrie diversen	X		X	X
Kolen en kolenproducten	X	X		X
Totaalbeeld energie	X	X		X

9. Inkomen en bestedingen

In 2013 worden alle gegevens voor het Budgetonderzoek onder huishoudens volledig via internetwaarneming verzameld. Daarnaast test het CBS nieuwe, alternatieve methoden van toekomstige dataverzameling.

In 2012 is het Regionaal inkomensonderzoek gebaseerd op de integrale waarneming van de inkomensgegevens en niet meer zoals voorheen op steekproefbasis. Dit impliceert een verbetering van de kwaliteit van laagregionale inkomensinformatie. Vanaf 2013 worden deze gegevens ook gebruikt voor de landelijke inkomenscijfers. Het concept van de economische huurwaarde van koopwoningen binnen de inkomens- en bestedingsstatistieken wordt in 2013 herzien.

In 2013 worden witte vlekken bij de Vermogensstatistiek ingevuld omdat nieuwe bronnen beschikbaar zijn gekomen. Het gaat hier met name om pensioenaanspraken, kleine schulden en het opgebouwde aflossingsdeel van spaarhypotheken.

Inkomen en bestedingen	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
A Persberichten en digitale conjunctuurberichten	Aantal berichten			
Armoede				1
Bestedingen	3	3	3	3
Consumentenvertrouwen	3	3	3	3
B. Papieren en digitale publicaties	Aantal publicaties			
Welvaart in Nederland - (Boek)		1		
C. Microdatabestanden (voor extern onderzoek)	Aantal bestanden			
Consumenten Conjunctuuronderzoek - 2012	1			
Community Statistics on Income and Living Conditions - 2011			1	
Integraal Persoonlijk Inkomen - 2011		1		
Integraal Huishoudens Inkomen - 2011		1		
Integraal Vermogensbestand - 2011		1		
Inkomenspanelonderzoek met vermogen - 2010		1		
Personen met overig pensioen (jaarbedragen) - 2011		1		
Personen met overig pensioen (maandbedragen) - 2011		1		
Personen met overig pensioen - 2011		1		
Regionale inkomensverdelingen - 2010	1			

Inkomen en bestedingen	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
D. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Armoede			X	
Belastingen			X	
Bestedingen	X		X	X
Inkomen van personen en huishoudens			X	
Koopkrachtontwikkeling			X	
Nalatenschappen			X	
Pensioenaanspraken			X	

Inkomen en bestedingen	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
Regionale inkomensverdeling			X	
Uitkeringsafhankelijkheid			X	
Vermogen			X	

10. Internationale handel

Eind 2013 moeten de statistieken internationale handel in goederen en diensten zijn aangepast aan de nieuwe richtlijnen voor de Nationale rekeningen (ESA2010 en BM6). De aanpassingen worden in nauw overleg met DNB uitgevoerd.

Internationale handel	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
A Persberichten en digitale conjunctuurberichten	Aantal berichten			
Internationale handel	3	3	3	3

Internationale handel	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
D. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Energie	X			
Goederensoorten	X		X	
Handel in diensten		X		
Handel in goederen	X		X	X
SITC naar landen(groepen)	X		X	
Volume en prijs	X			X
Bedrijfskenmerken			X	

11. Landbouw

De verplichte inschrijving van agrarische bedrijven bij de KvK maakt het mogelijk een bedrijvenpopulatie van land- en tuinbouwbedrijven uit het ABR te selecteren. Koppelen met Belastingdienstgegevens biedt in 2013 de mogelijkheid om nieuwe bedrijfseconomische cijfers te maken over deze sector.

In samenwerking met het ministerie van EZ publiceert het CBS in 2013 de eerste monitor Duurzame Agrogrondstoffen. Deze biedt inzicht in welk aandeel van de op de Nederlandse markt beschikbare cacao, koffie, soja, hout, palmolie, groente en fruit, afkomstig uit niet-EU-landen, duurzaam wordt geproduceerd.

Landbouw	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
B. Papieren en digitale publicaties	Aantal publicaties			
Land- en tuinbouwcijfers 2013 - (Boek)			1	

Landbouw	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
D. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Akkerbouw				X
Balansen			X	
Bestrijdingsmiddelen				X
Dierlijke mest			X	
Energieverbruik en milieukosten			X	X
Landbouw			X	X
Landbouwtelling			X	
Mest en mineralen			X	
Tuinbouw			X	
Veehouderij	X		X	X
Visserij	X			X

12. Macro-economie

In 2013 zal in het kader van het Eurostat onderzoeksprogramma gewerkt worden aan de ontwikkeling van een versnelde flashraming van de economische groei. Dit is een vervolg op eerdere proeframingen in 2011. Er zullen onder meer ten minste twee proeframingen worden samengesteld.

Om de informatie over de financiële crisis te verbeteren hebben de ministers van Financiën en de presidenten van de Centrale Banken van de G20 landen twintig aanbevelingen gedaan. Het CBS is samen met DNB betrokken bij deze ontwikkeling. Het initiatief moet leiden tot nieuwe indicatoren, waarvoor ook het CBS een deel van de data aanlevert uit bestaande statistieken.

Binnen het *six pack* (zie paragraaf 4.1) is door de EC een zogenaamde *Macro economic Imbalances Scorecard* ontwikkeld en in 2012 voor de lidstaten gepubliceerd. Deze scorecard bevat tien indicatoren op jaarbasis, zoals de omvang van particuliere schuld, en de ruilvoet. Het CBS zal de indicatoren voor Nederland ook zelf publiceren en deze aanvullen met kwartaalcijfers en een aantal onderliggende variabelen.

In 2012 zijn voor het eerst tabellen over huishoudens in de Nationale rekeningen en *Ageing Society* gepubliceerd. In 2013 worden de te publiceren tabellen op beperkte schaal uitgebouwd.

In 2013 wordt verder gewerkt aan de revisie van de Nationale Rekeningen. Bij de revisie worden de Nationale rekeningen aangepast aan de vernieuwde definities en concepten van het in 2011 internationaal vastgestelde nieuwe ESR 2010. Tegelijkertijd wordt deze gelegenheid aangegrepen om nieuwe statistische inzichten en bronnen in de Nationale rekeningen te verwerken. Daarbij wordt ook aangesloten bij de uitkomsten van een aantal belangrijke vernieuwingstrajecten in de keten van economische statistieken, onder andere internationale handel en gebruik van btw-data. De revisie leidt onder andere tot een aanpassing van het niveau van de belangrijkste macro-economische variabelen zoals het bbp en het bruto nationaal inkomen (bni). In 2013 wordt het verslagjaar 2010 gereviseerd. Tegelijkertijd wordt een tijdreeks gemaakt voor de periode 1995-2010. Met ingang van 2014 wordt de Nationale rekeningen-cyclus volledig conform het nieuwe ESR uitgevoerd en wordt deze samen met de gereviseerde data over de periode 1995-2010 gepubliceerd.

Macro-economie	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
A Persberichten en digitale conjunctuurberichten	Aantal berichten			
Economische groei en bestedingen	1	1	1	1
Regionale economische groei		1		
Inkomens en financiering	1			
B. Papieren en digitale publicaties	Aantal publicaties			
De Nederlandse economie 2012 - (Boek)			1	
De regionale economie 2012 - (Boek)				1
Environmental accounts of the Netherlands 2012 - (Boek)				1
National Accounts of the Netherlands 2012 - (Boek)			1	
Nationale rekeningen 2012 - (Boek)			1	
The Dutch growth accounts 2011 - (Boek)		1		
The Dutch growth accounts 2012 - (Boek)		1		
Green growth in the Netherlands - (Boek)				1

Macro-economie	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
D. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Arbeidsrekeningen		X	X	
Bbp, productie en bestedingen		X	X	X
Financiële markten	X		X	
Groeirekeningen			X	
Inkomen en bestedingen	X	X	X	X
Inkomens- en vermogensrekeningen		X	X	
Macro-economie			X	
Milieurekeningen			X	
Regionale rekeningen			X	X
Spaartegoeden en kredieten	X		X	
Toerismerekeningen			X	

13. Natuur en milieu

In de rijksbegroting neemt het ministerie van EZ de Rode-Lijst Indicator (RLI) op. De RLI dient ter verantwoording van het natuurbeleid en is gebaseerd op verandering in de lengte van zogeheten Rode Lijsten van bedreigde soorten. Aangezien de huidige indicator uit 2007 stamt, zal het CBS op verzoek van het ministerie van EZ in 2013 een methode ontwikkelen, waarmee de RLI jaarlijks of tweejaarlijks virtueel kan worden geactualiseerd.

In de statistiek Milieukosten bedrijven wordt de uitsplitsing naar sectoren van de nationale rekeningen opgenomen.

EU-lidstaten zijn volgens een Europese verordening verplicht gegevens over de afzet en het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de landbouw aan Eurostat te leveren. Het gebruik van bestrijdingsmiddelen buiten de landbouw blijft hiermee echter buiten beeld. Op verzoek van Eurostat onderzoekt het CBS in 2013 of dit kan worden aangevuld. Een belangrijk onderdeel van het project is het onderzoek naar de oorzaak van het verschil tussen de afzet en het gebruik van bestrijdingsmiddelen met een landbouwkundige toelating.

Natuur en milieu	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
A Persberichten en digitale conjunctuurberichten				
Aantal berichten				
Broedvogels in Nederland 2011 - (Boek)		1		

Dierlijke mest en mineralen 2012 - (Elektronisch)		1
Watervogels in Nederland 2010-2011 - (Boek)	1	
Bestand Bodemgebruik 2010 - (Elektronisch)		1

Natuur en Milieu	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
D. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Aanvoer afval bij recyclingbedrijven				X
Afvalwaterzuivering bij bedrijven			X	
Balansen (mineralen, stikstof, zware metalen)			X	
Bedrijfsafval			X	X
Bestrijdingsmiddelen				X
Bodemgebruik				X
Dierlijke mest			X	
Emissies naar water			X	X
Gebruikte voertuigen: demontage, export			X	
Gemeentelijk afval			X	
Lucht			X	
Milieudienstverlening			X	
Milieukosten			X	X
Mineralen en mestwetgeving			X	
Natuur en milieu (algemeen)			X	X
Watervoorziening	X		X	
Zuivering van stedelijk afvalwater			X	

14. Onderwijs

In 2013 verschijnt de eerste reguliere publicatie over statistieken over leren door volwassenen. Deze publicatie is een uitvloeisel van een Europese verordening voor statistieken over onderwijs en levenlang leren. In het kader van diezelfde verordening worden in 2013 statistieken ontwikkeld over de deelname aan onderwijs in moderne vreemde talen (Engels, Frans en Duits) in de onderbouw van het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs.

Onderwijs	Kwartaal van verschijnen
-----------	--------------------------

	Q1	Q2	Q3	Q4
A Persberichten en digitale conjunctuurberichten	Aantal berichten			
Onderwijs				1
B. Papieren en digitale publicaties	Aantal publicaties			
Jaarboek Onderwijs in Cijfers 2013 (Boek)				1
C. Microdatabestanden (voor extern onderzoek)	Aantal bestanden			
Deelname Educatie - 2011/2012def			1	
Deelname Educatie - 2012/2013vrl			1	
Hoger onderwijs deelnemers, HO, HBO en WO - 2011/2012 def			1	
Hoger onderwijs deelnemers, HO, HBO en WO - 2012/2013 vrl			1	
Hoger onderwijs geslaagden, HO, HBO en WO - 2010/2011 def			1	
Hoger onderwijs geslaagden, HO, HBO en WO - 2011/2012 vrl			1	
Hoogste opleiding - 2011			1	
Middelbaar beroepsonderwijs deelnemers - 2011/2012 def			1	
Middelbaar beroepsonderwijs deelnemers - 2012/2013 vrl			1	
Middelbaar beroepsonderwijs geslaagden - 2010/2011 def			1	
Middelbaar beroepsonderwijs geslaagden - 2011/2012 vrl			1	
Onderwijsinstellingen financiële gegevens - 2011		1		
hoogste actuele opleiding scholieren en studenten - 2011			1	
Deelname Voortgezet Algemeen Volwassenen Onderwijs - 2011/2012 def			1	
Deelname Voortgezet Algemeen Volwassenen Onderwijs - 2012/2013 vrl			1	
Diploma's Voortgezet Algemeen volwassenenonderwijs - 2010/2011 def			1	
Diploma's Voortgezet Algemeen volwassenenonderwijs - 2011/2012 vrl			1	
Voortgezet onderwijs Examenkandidaten - 2010/2011 def			1	
Voortgezet onderwijs Examenkandidaten - 2011/2012 vrl			1	
Voortgezet onderwijs Leerlingen - 2011/2012def			1	
Voortgezet onderwijs Leerlingen - 2012/2013vrl			1	
VOCL-schoolelementen cohort jaar 1989 - 1989-2011			1	

VOCL-schoolelementen cohort jaar 1993 - 1993-2011	1	
VOCL-schoolelementen cohort jaar 1999 - 1999-2011	1	
Voortijdig schoolverlaters - 2010/2011 def		1
Voortijdig schoolverlaters - 2011/2012 vrl		1

Onderwijs	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
D. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Hoger onderwijs			X	
Levenlang leren			X	X
Middelbaar beroepsonderwijs			X	
Onderwijs			X	
Onderwijs financieel			X	
Primair onderwijs			X	
Voortgezet onderwijs			X	
Volwasseneneducatie			X	
Voortijdig schoolverlaters			X	

15. Overheid en politiek

Naast de uitbreiding van het statistische programma door het *six pack* (zie paragraaf 4.1) wordt samen met het ministerie van Financiën onderzocht hoe de kwaliteit van de begrotingsgegevens van decentrale overheden kan worden verbeterd. Verder moeten er volgens de voorgenomen Wet-HOF statistieken worden ontwikkeld over de realisaties van het Economische en Monetaire Unie (EMU)-saldo bij decentrale overheden. Het CBS onderzoekt hoe het begrotingen en realisaties van het EMU-saldo van individuele decentrale overheden kan publiceren.

De verbetering van het overheidsregister leidt tot een betere kwaliteit en grotere transparantie van de statistieken over de overheidsfinanciën. Onderzoek naar de wijze van publiceren van het register op het niveau van individuele overheidseenheden loopt. Voor het ministerie van Financiën is deze informatie relevant vanwege de voorgenomen verplichting voor decentrale overheden om te bankieren bij de schatkist, waarbij de geldstromen via de Rijksoverheid lopen.

In 2012 is het Nationaal Kiezersonderzoek (NKO) weer uitgevoerd. Met dit onderzoek zijn de achtergronden van het stemgedrag bij Tweede Kamerverkiezingen in beeld gebracht. In 2013 verschijnen de resultaten van het onderzoek in de vorm van webartikelen, geactualiseerde StatLinetabellen en beschrijving van de gehanteerde methodologie.

Overheid en politiek	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
A Persberichten en digitale conjunctuurberichten	Aantal berichten			
Overheidsfinanciën	1			
C. Microdatabestanden (voor extern onderzoek)	Aantal bestanden			
Financiën gemeenten - 2012		1		
Financiën provincies - 2012		1		
Financiën waterschappen - 2012		1		
Nationaal KiezersOnderzoek - 2012		1		

Overheid en politiek	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
D. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Elektronische overheid				X
Financiën gemeenschappelijke regelingen			X	
Financiën gemeenten			X	X
Financiën provincies			X	
Financiën rijk			X	
Financiën waterschappen			X	
Internationale vergelijking				X
Overheid, volgens overheidsadministratie		X	X	
Overheidsfinanciën, macro-economisch		X	X	
Verkiezingen				X

16. Prijzen

De StatLinetabellen met gemiddelde prijzen worden uitgebreid met nieuwe diensten en artikelen. De uitbreiding is een resultaat van de deelname aan het Eurostat-programma *Multi Purpose Consumer Price Statistics*. Verder worden aan de bestaande tijdreeksen voor de CPI (2006=100) en de Geharmoniseerde Europese consumentenprijsindex (HICP) (2005=100) eerdere jaren toegevoegd, waardoor een lang doorlopende tijdreeks ontstaat.

In lijn met Europese verplichtingen gaan in 2013 de Producentenprijsindex en enkele prijsstatistieken over de bouwsector over op 2010 als basisjaar.

Enkele prijsindices over de kosten van de eigen woning en over nieuwbouwwoningen worden verder ontwikkeld. Deze indices maken op termijn onderdeel uit van de Europees geharmoniseerde inflatie. Waar nodig betekent dat een aansluiting bij nieuwe Europese normen, die op een aantal onderdelen nog worden opgesteld. De nieuwe normen kunnen van invloed zijn op de door het CBS gehanteerde methodiek.

Prijzen	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
A Persberichten en digitale conjunctuurberichten	Aantal berichten			
Consumentenprijzen	3	3	3	3
Producentenprijzen	3	3	3	3
Conjunctuurbericht Prijsindex Bestaande Koopwoningen - (Elektronisch)	3	3	3	3
Conjunctuurbericht Producentenprijzen - (Elektronisch)	3	3	3	3
B. Papieren en digitale publicaties	Aantal publicaties			
Artikel Land en Water over Prijzen GWW - (Elektronisch)	1	1	1	1
C. Microdatabestanden (voor extern onderzoek)	Aantal bestanden			
Transactie bestand Bestaande Koopwoningen - 2012	1			
ConsumentenPrijsIndex - 2012	1			
ConsumentenPrijsIndex - 2013 / 01-06			1	
Huurenquête - 2013			1	

Prijzen	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
D. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Bouwnijverheid	X	X		
Consumentenprijzen	X		X	X
Dienstenprijzen		X		
Energie		X	X	X
Industrie	X			
Wereldmarktprijzen	X			

17. Veiligheid en recht

In 2013 verschijnen er binnen de nieuwe reeks Justitie in statistiek twee publicaties, te weten Criminaliteit en Rechtshandhaving 2012, en Rechtspleging, Civiel en Bestuur 2012. Daarnaast verschijnen nieuwe edities van de Wet schuldsanering natuurlijke personen-monitor in samenwerking met de Raad voor de Rechtsbijstand. Ook wordt de jaarlijkse publicatie Brandweerstatistiek uitgebracht.

In 2013 verzorgt het CBS wederom de uitvoering van de Integrale Veiligheidsmonitor (IVM). Deze is gebaseerd op een nieuw design. Voor de waarneming wordt met een gedeeltelijk herziene vragenlijst gewerkt, waarbij naast de traditionele vormen van slachtofferschap ook slachtofferschap van internetcriminaliteit, de zogeheten cybercrime, wordt onderzocht. Naast de landelijke meting die door het CBS wordt uitgevoerd, werken ook gemeenten, (stads)regio's en/of politiekorpsen mee aan deze monitor, evenals het ministerie voor Veiligheid en Justitie (V&J) en het Bureau Veiligheidsmonitor. Het vaste deel bestaat in 2013 uit landelijk 65 duizend respondenten. Dat is aanzienlijk meer dan de 20 duizend respondenten voordien. Daarnaast kunnen gemeenten in tekenen voor extra interviews. Het CBS voert die dan uit, zodat uitspraken op wijk- of buurniveau mogelijk zijn.

Veiligheid en recht	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
A Persberichten en digitale conjunctuurberichten	Aantal berichten			
Rechtsbescherming	1			
Veiligheid	1			
B. Papieren en digitale publicaties	Aantal publicaties			
Integrale Veiligheidsmonitor - Landelijke rapportage 2012 - (Boek)	1			
Integrale Veiligheidsmonitor - tabellenrapport 2012 - (Boek)	1			
Brandweerstatistiek 2012 - (Boek)				1
Criminaliteit en rechtshandhaving 2012 - (Boek)				1
Rechtspleging Civiel en Bestuur 2011 - (Boek)	1			
C. Microdatabestanden (voor extern onderzoek)	Aantal bestanden			
Het Alternatief (Halt) -afdoeningen - 2012			1	
Herkenningsdienstsysteem - 2012			1	
Integrale Veiligheidsmonitor - 2012		1		
Slachtofferhulp Nederland - 2012		1		

Veiligheid en recht	Frequentie
---------------------	------------

	mnd	kw	jaar	ov.
D. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Asiel en verblijf	X		X	
Bestuursrecht			X	
Brandweer			X	
Civiel recht			X	X
Criminaliteit			X	
Faillissementen	X		X	X
Gesubsidieerde Rechtsbijstand			X	
Kinderbescherming			X	
Misdrijven en delicten				X
Onveiligheid			X	X
Penitentiaire inrichtingen			X	
Politiehulp			X	X
Preventie			X	X
Rechtsbescherming				X
Rechtspraak en rechtshandhaving			X	
Schuldsaneringen		X		
Slachtofferschap			X	X
Strafrecht			X	
Uitgaven veiligheidszorg			X	
Verdachten van misdrijven			X	

18. Verkeer en vervoer

Er verschijnt nieuwe output in de vorm van StatLinetabellen en visualisaties over wegvervoersstromen - uitgesplitst naar regionaal niveau - van zowel Nederlandse als buitenlandse vervoerders.

Aanvullend op het jaarlijkse OViN worden twee meerwerkopdrachten uitgevoerd voor de stadsregio Amsterdam (2011-heden) en voor de gemeente Den Haag (2013).

Voor de ontwikkeling van een Data Warehouse (DWH) voor de zeevaart intensificeert het CBS in 2013 de samenwerking met de havens Rotterdam, Amsterdam en Zeeland Seaports. Hierbij is medewerking van de Douane en het bedrijfsleven (cargadoors en rederijen) noodzakelijk. Daarnaast zijn er plannen voor een Nationaal Logistiek Informatie Platform (NLIP). Het

delen van informatie in de logistieke keten levert significante voordelen op voor de statistiekproductie.

In 2013 komt er materiaal beschikbaar voor een nieuwe geïntegreerde goederenvervoertabel op StatLine, afkomstig van de ontwikkeling van de Achterlandstatistieken voor de haven Amsterdam.

Samen met Beurtvaartadres³, de Vrije Universiteit Amsterdam en brancheorganisaties Transport en logistiek Nederland (TLN) en Eigen Vervoerders Organisatie (EVO) publiceert het CBS in 2013 een nieuwe indicator voor het internationale wegvervoer, de export en de economie. Deze indicator is gebaseerd op gegevens over de uitgifte van vrachtbrieven voor internationaal vervoer door Beurtvaartadres. Bij de berekening van de indicator wordt gebruik gemaakt van structurele tijdreeksanalyses.

In 2013 gaan de kortetermijnstatistieken over op 2010 als basisjaar. Voor een groot deel van de berichtgevers is deze gebaseerd op omzetgegevens uit btw-registraties.

De contacten met de stakeholders worden in 2013 versterkt, onder andere door het organiseren van expertbijeenkomsten op het gebied van verkeer en vervoer.

Verkeer en vervoer	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
B. Papieren en digitale publicaties	Aantal publicaties			
Monitor Logistiek en Supply Chain Management - (Elektronisch)		1		
C. Microdatabestanden (voor extern onderzoek)	Aantal bestanden			
Onderzoek verplaatsingen in Nederland - 2012		1		
Geregistreerde (weg)voertuigen van personen - 2013		1		

Verkeer en vervoer	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
D. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Binnenvaart				X
Infrastructuur				X
Luchtvaart	X		X	
Milieu (emissies)			X	
Mobiliteit van personen			X	

³ Beurtvaartadres is een onafhankelijke dienstverlenende organisatie voor de betrokkenen bij het transport van goederen.

Motor- en autobranche	X	X	X	
Motorbrandstoffen	X			X
Nabijheid van voorzieningen				X
Personen- en goederenvervoer		X		
Spoorvervoer			X	
Transportbedrijven		X	X	
Verkeer motorvoertuigen				X
Verkeersprestaties			X	
Vervoermiddelen	X		X	
Vervoerwijzen van personen			X	
Voertuigenbezit van personen			X	
Wegvervoer			X	
Zeevaart		X		

19. Vrije tijd en cultuur

In 2013 levert het CBS voor het eerst – conform een Europese verordening – cijfers over het aantal overnachtingen bij alle logiesaccommodaties in Nederland. Hierdoor ontstaat een beter beeld van de betekenis van het toerisme voor de Nederlandse economie.

Naar aanleiding van wijzigingen in de uitvraag worden in 2013 de StatLinetabellen over maatschappelijke en sociale participatie en vrije tijd uitgebreid met informatie over maatschappelijke participatie en religie.

Vrije tijd en cultuur	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
A Persberichten en digitale conjunctuurberichten	Aantal berichten			
Tijdsbesteding en vrijetijdsbesteding				1
B. Papieren en digitale publicaties	Aantal publicaties			
Vakanties van Nederlanders 2012 - (Boek)			1	
Toerisme en recreatie in cijfers 2013 - (Boek)				1
Toerisme in Nederland 2012 - (Boek)			1	
C. Microdatabestanden (voor extern onderzoek)	Aantal bestanden			

Vrije tijd en cultuur	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Onderzoek Belevingen - 2012		1		
ICT-gebruik huishoudens - 2012			1	
Logies verstrekende bedrijven - 2012		1		
SCP-Culturele Veranderingen - 2012		1		
SCP-TijdbestedingsOnderzoek - 2012		1		
SCP-VrijeTijdsOmnibus - 2013				1

Vrije tijd en cultuur	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
D. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Bibliotheken			X	
Cultuur			X	X
Logiesaccommodaties	X		X	
Musea en monumenten				X
Recreatie				X
Religie			X	
Satellietrekeningen Toerisme			X	
Sport				X
Tijdsbesteding en vrije tijd			X	X
Vakanties en dagrecreatie			X	X

20. Caribisch Nederland

Het CBS publiceert in 2013 statistieken over bevolking, gezondheidszorg, arbeidskrachten, transport, toerisme, energie en water over Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba). Het CBS voert in 2013 een Omnibusenquête en een Budgetonderzoek uit op de eilanden van Caribisch Nederland. De Omnibusenquête bestaat uit vragen over de thema's uit de eerdere door CBS Nederlandse Antillen gehouden census, aangevuld met enkele gezondheidsvragen. In 2013 wordt een dergelijk omnibusonderzoek voor het eerst uitgevoerd in Caribisch Nederland. Verwacht wordt dat er begin 2014 over dit onderzoek gepubliceerd kan worden. Met het Budgetonderzoek worden de consumptieve bestedingen op elk van de eilanden in kaart gebracht. Voor ieder eiland afzonderlijk zullen de gewichten van de bestedingen in de Consumentenprijsindex worden bepaald.

Caribisch Nederland	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
A Persberichten en digitale conjunctuurberichten	Aantal berichten			
Inflatie	1	1	1	1
Bedrijvensector		1		1
Arbeid		1		
B. Papieren en digitale publicaties	Aantal publicaties			
Dutch Caribbean in Figures		1		

Caribisch Nederland	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
D. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Minimumloon	X			
Energie en water			X	
Inflatie	X	X	X	X
Internationale handel Caribisch Nederland	X	X	X	X
Verkeer- en vervoer Caribisch Nederland			X	
Bedrijvensector		X		X
Bevolking		X		
Arbeid		X		

21. Dossiers en overige niet-themagebonden output

Sociaal Statistisch Bestand

Het definitieve SSB beslaat inmiddels een periode van twaalf jaar (1999-2010). In 2013 worden de definitieve gegevens van het verslagjaar 2011 toegevoegd. Ook komen de microdata uit het SSB via het Centrum voor Beleidsstatistiek beschikbaar voor onderzoek door derden.

De Nederlandse Samenleving

Als aanvulling op de tweejaarlijkse publicatie *De Nederlandse Samenleving* is in 2012 een website gelanceerd. In 2013 wordt deze site op reguliere basis aangevuld met statistische gegevens. De leidraad in deze webpublicatie - de negen dimensies van kwaliteit van leven -

is overgenomen uit het rapport van de *Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress* (het Stiglitz en-Fitoussi-rapport uit 2009).

Gemeente Op Maat

In 2013 verschijnt een nieuwe editie van de publicatie *Gemeente Op Maat*, waarin het CBS uiteenlopende informatie bijeenbrengt voor iedere gemeente in Nederland.

Volkstelling 2011

Ook in 2013 loopt het Europese Volkstellingsprogramma 2011 door. Het CBS baseert zich daarbij op beschikbare gegevens uit registraties, bestaande CBS-statistieken en het uitvoeren van methodologisch onderzoek. Op deze wijze kan het CBS invulling geven aan een integrale volks- en woningtelling voor Nederland op peildatum 1 januari 2011 zonder verhoging van lastendruk bij burgers en bedrijven en tegen aanzienlijk lagere kosten dan bij een huis-aan-huisvolkstelling. Een belangrijke stap in 2013 is het vullen van alle 60 hoog-dimensionale tabellen die aan Eurostat worden geleverd.

De Europese *Urban Audit* wordt in 2013 afgerond. De *Urban Audit* is een Europees stedenproject, waarin de kwaliteit van de leefomgeving van ongeveer 900 Europese steden in kaart wordt gebracht. Nederland is met 51 steden in dit project vertegenwoordigd en het CBS levert de data voor deze steden.

Nederland Regionaal

Het CBS moet vanwege de Europese richtlijn *Infrastructure for Spatial Information in the European Community* (INSPIRE) over de kwaliteit en beschikbaarheid van geo-informatie eind 2013 data en metadata ontsluiten over een aantal thema's. Het gaat om geografische gegevens over statistische eenheden, landgebruik, demografie en een beperkt aantal andere gegevens op het terrein van gezondheid en natuur. Hiertoe werkt het CBS samen met Geonovum⁴ dat in opdracht van het ministerie van IenM dit Europese programma in Nederland uitvoert. Mogelijkheden voor de vereenvoudigde ruimtelijke ontsluiting van regionale statistieken worden in 2013 verder onderzocht.

Voor de relevante statistische domeinen worden in 2013 tijdreeksen samengesteld op basis van de in 2012 van kracht geworden nieuwe Europese regionale NUTS-indeling (*Nomenclature of Territorial Units for Statistics*). Volgens de NUTS-verordening is het CBS verplicht binnen twee jaar tijdreeksen te publiceren op basis van de nieuwe gebiedsindelingen.

Lange tijdreeksen inkomen en vermogen

In 2012 zijn de tijdreeksen inkomen en vermogen van personen en huishoudens vanaf 1990 respectievelijk 1993 grotendeels gerealiseerd. In 2013 volgt een verdere teruglegging naar 1946.

⁴ Geonovum heeft tot doel de geo-informatie van de overheid laagdrempelig toegankelijk te maken.

Ondernemingsgroepen

Van alle ondernemingengroepen wordt de relatie met vestigingen in het buitenland vastgelegd. Het CBS-bedrijvenregister wordt hiervoor aangepast. Jaarlijks wordt voor deze ondernemingengroepen de directe buitenlandse moeder, het besliscentrum en de zogeheten ultieme moeder (dit is het bedrijf dat het groepshoofd is van de (multinationale) onderneming) door het CBS bepaald en vastgelegd. Data die vanuit Eurostat worden aangeleverd en aan het bedrijvenregister worden gekoppeld, worden geanalyseerd. Het CBS levert deze data minimaal een keer per maand aan Eurostat voor het aanvullen van het Europees bedrijvenregister dat dient als basisbestand voor het maken van internationale statistieken.

Dossiers en overige niet-themagebonden output	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
A Persberichten en digitale conjunctuurberichten	Aantal berichten			
Allochtonen				1
Conjunctuur	6	6	6	6
Emancipatie				1
Overige	13	14	13	14
B. Papieren en digitale publicaties	Aantal publicaties			
Statistical yearbook 2013 - (Boek)			1	
Statistisch jaarboek 2013 - (Boek)		1		
Buurtkaart met cijfers 2012 - (Boek)	1			
Indeling 22 stadsgewesten en grootstedelijke agglomeraties 2013 (schaal 1:800.000) - (Elektronisch)	1			
Indeling in 12 provincies 2013 (schaal 1:400.000) - (Elektronisch)	1			
Indeling in 12 provincies 2013 (schaal 1:800.000) - (Elektronisch)	1			
Indeling in 40 corop-gebieden 2013 (schaal 1:800.000) - (Elektronisch)	1			
Indeling in 40 corop-gebieden 2013 (schaal 1:400.000) - (Elektronisch)	1			
Statistische gegevens per 100 meter vierkant - (Elektronisch)			1	
Statistische gegevens per 500 meter vierkant - (Elektronisch)			1	
Internationalisation Monitor 2013 - (Boek)				1
Bevolkingskernen in Nederland 2011 - (Elektronisch)		1		
Sociale samenhang en welzijn - (Boek)				1

Dossiers en overige niet-themagebonden output	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Het Nederlandse Ondernemingsklimaat in cijfers 2013				1
Eindejaarsboek				1
Etalageboekje		1		
Religie in Nederland			1	

Dossiers en overige niet-themagebonden output	Frequentie			
	mnd	kw	jaar	ov.
D. Geactualiseerde of nieuwe StatLinetabellen				
Arbeid en sociale zekerheid			X	
Bedrijven			X	
Bevolking			X	X
Bouwen en wonen				X
Energie	X	X		X
Financiële en zakelijke dienstverlening			X	
Gezondheid en welzijn			X	
Handel en horeca			X	
Huishoudens			X	
Industrie en energie			X	
Inkomen en bestedingen				X
Internationale handel			X	
Landbouw				X
Macro-economie			X	
Natuur en milieu			X	X
Onderwijs			X	
Overheid en politiek				X
Prijzen	X	X	X	
Toerisme en vrije tijd			X	
Veiligheid en recht			X	X

Bijlage C: Dataleveringen aan Eurostat

Onderwerp (Eurostat domains)	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
	<i>aantal dataleveringen</i>			
Agri-environmental Statistics		3	3	
Agricultural Structure - Production				1
Air Transport	9	9	9	9
Animal Production	9	4	5	3
Asylum Statistics	21	14	14	15
Balance of Payments - International Trade in Services, direct investments			3	
Business Registers		1		
Causes of Death		1		
External Trade	9	10	9	9
Economic Accounts for Agriculture and Forestry (EAA/EAF)			4	
Crime Statistics	1			2
Crop Production Statistics	3			
Detailed average prices	1			
Demographic Statistics at National Level		1	1	1
Demographic Statistics at Regional Level	1			
Statistics according to Article 4.4 of Regulation 862/2007	2			
Earnings Data		1		3
Education Statistics (handicap included).			8	
Enforcement of Immigration Legislation Statistics	5			
Energy Statistics	27	21	25	27
Environmental Monetary Flow Accounts				2
Environmental Physical Flow Accounts			1	
ESAP2 - Aggregates - Main Aggregates	20	10	10	10
ESAP2 - Aggregates - Main Breakdowns			5	1
ESAP2 - Government - COFOG				1
ESAP2 - Government - Quarterly Debt	1	1	1	1
ESAP2 - Financial - Financial Accounts			1	

Onderwerp (Eurostat domains)	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
ESAP2 - Government - Government Accounts	1		1	
ESAP2 - Government - Quarterly Financial Accounts for General Government	1	1	1	1
ESAP2 - Regional - Regional Accounts				3
ESAP2 - Sector Accounts (Modules 40401 and 41200)	2	2	2	3
ESAP2 - Aggregates - Stocks				2
ESAP2 - Government - Short-Term Public Finance	2	2	2	2
ESAP2 - SupUseIO - Supply, Use and Input-Output Tables				16
European statistics about social protection.		3	2	
Fishery Statistics		1		1
Food Safety			4	
Fruit Tree Plantation Survey		1		
Gross National Income			1	
Healthcare Expenditure	1			
Healthcare Non-Expenditure		2		
Harmonised Consumer Price Index	10	9	9	9
Information Society Statistics		1	3	
Carriage of Goods by Inland Waterways	2	5	2	2
Joint Questionnaire Non Monetary Health Care		3		
Job Vacancy Statistics	2	1	1	1
Labour Cost Data				1
Labour Cost Index	1	1	1	2
Labour Force Survey	3	2	2	2
Migration Statistics	2			13
Milk Statistics	3	3	4	3
Maritime Transport	4	4	6	4
Nomenclature of Territorial Units for Statistics			1	
Purchasing Power Parities	2	7	8	3
Industrial Production.		1		
Rail Transport Statistics	1	5	3	1
Research and Development on Science and Technology			1	1

Onderwerp (Eurostat domains)	Kwartaal van verschijnen			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Labour Market Statistics	2	2		
Residence Permits		7		
Carriage of Goods by Road	4	4	4	4
Residential Property Price Indices	4	5	4	4
RECAST- Structural Business Statistics - Business Demography		4		
RECAST - Structural Business Statistics - Annex 8 - Business Services		4		
RECAST - Structural Business Statistics - Annex 6 - Credit Institutions				10
RECAST Structural Business Statistics - Annex 4 - Construction			7	1
RECAST Structural Business Statistics - Annex 2 - Manufacturing			7	1
RECAST - Structural Business Statistics - Annex 5 - Insurance services				8
RECAST - Structural Business Statistics - Annex 7 - Pension Funds				6
RECAST - Structural Business Statistics - Annex 1 - Services		5		2
RECAST - Structural Business Statistics - Annex 3 - Trade		4		1
Structural Business Statistics (development project on foreign affiliates statistics)			1	
Structural Business Statistics - Quality Reports	8			
Survey on Income and Living Conditions	4			6
Short Term Statistics on Construction	11	11	11	11
Short-term Statistics on Industry	15	15	15	15
Short-term Statistics on Retail Trade	6	6	6	6
Short-term Statistics on Services	5	5	5	5
Tourism Statistics	6	6	6	6
Transport Common Eurostat OESO and UNECE Questionnaire				1
Unemployment Statistics	3	3	3	3
Waste Statistics				1

Bijlage D: Onderzoekspapers en wetenschappelijke publicaties

Deze bijlage omvat de geplande output, nota's voor intern gebruik en discussie papers die op de CBS-website gepubliceerd worden, van het CBS-onderzoeksprogramma 2013.

Hoofdthema *Big Data*

- Bepalen van de omvang van niet-waargenomen populaties;
- Koppelingsmethoden voor *Big Data*;
- Visualisatietechnieken voor *Big Data*;
- Selectiviteitscorrecties voor *Big Data*;
- Meningen over CBS in sociale media;
- Classificatie van goederen op basis van teksten;
- Bruikbaarheid van wegverkeergegevens als snelle indicator voor de economie;
- Bèta-indicatoren voor sociale en economische verschijnselen op basis van Google Trends;
- Mogelijkheden van betaalgegevens voor het CBS;
- Gebruik mobiele telefoongegevens voor statistieken;
- Datareductie van *Big Data*;
- Snelle cijfers op basis van *Big Data*;
- “*Event-based*” schatten op basis van *Big Data*;
- Opsporen en corrigeren van fouten in *Big Data*;
- Analysemethoden voor *Big Data*.

Hoofdthema Vernieuwende waarneemmethoden en Registers

- Validiteit van registerdata;
- Corrigeren van registervariabelen voor vertekening;
- Schatten met registerdata;
- Gebruik van *smartphones* voor datacollectie;
- Responsproces bij bedrijven;
- Motiveren van bedrijven;
- Geharmoniseerd uitvraagmodel voor financiële administraties;
- Inbouwen controles in elektronische vragenlijsten;

- Experiment aanschrijfbrief Enquête Beroepsbevolking.

Hoofdstema *Mixed-mode* designs

- Schatten op basis van *mixed-mode* designs;
- Corrigeren voor methodebreuken;
- *Adaptive* designs;
- Experiment *adaptive* survey designs;
- Selectie- en meetfouten bij *mixed-mode* designs.

Hoofdstema Efficiënte verwerkingstechnieken

- Kwaliteitsaspecten van processen;
- Kwaliteitsindicatoren;
- Ontwikkelen van efficiënte processen;
- Automatisch opsporen van foutieve waarden;
- Beheer van controleregels;
- Imputatie van ontbrekende gegevens;
- Imputatie van invloedrijke bedrijven;
- Aanpassen van waarden aan randvoorwaarden;
- Data-integratie bij de Volkstelling;
- Data-integratie bij tijdreeksen.

Hoofdstema Outputvernieuwing

- Presentatiemogelijkheden dataonzekerheid en statistische beveiliging op StatLine;
- Evaluatie en implementatie van analyseschil om StatLine;
- Methoden voor regionale gegevens;
- Methoden voor tijdreeksen;
- Nieuwe weegmethoden;
- Prijs- en volumemeting van ziekenhuiszorg;
- Verwerken van kwaliteitsindicatoren in prijs- en volumemethoden;
- Vooronderzoek buitenlandse online aankopen door consumenten;
- Effect weer op bbp-groei.

Bijlage E: Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator	Omschrijving	Streefwaarde 2013
1a. Realisatie publicatiekalendar: persberichten	Percentage op de geplande datum gepubliceerde persberichten.	90% van de geplande persberichten moet op of voor de geplande publicatiedatum zijn gehaald.
1b. Realisatie publicatiekalendar: verplichte EU-leveringen	Percentage op de geplande datum gerealiseerde leveringen aan Eurostat.	90% van de dataleveringen aan Eurostat moet op of voor de geplande datum hebben plaatsgevonden.
2. Aantal formele correcties op publicaties	Aantal persberichten dat met een (nieuw) persbericht wordt gecorrigeerd.	Maximaal 3 persberichten per jaar
3.1. Afwijking tussen voorlopige en definitieve cijfers: Economische groei	Het aantal keer dat de definitieve kwartaalcijfers voor de economische groei van een jaar meer dan 0,75 procentpunt afwijken van de flash-ramingen voor de kwartalen van dat jaar.	Voor minimaal drie kwartalen van een jaar moet de afwijking kleiner zijn dan 0,75 procentpunt.
3.2. Afwijking tussen voorlopige en definitieve cijfers: Internationale handel	Het aantal afwijkingen van meer dan 4% tussen de voorlopige en definitieve cijfers van de onderdelen van de 6-wekenversie van de maandcijfers van de internationale handel.	Minimaal 80% van de verschillen (dus minimaal 39 van de 48 resultaten) moeten minder dan 4% bedragen.
3.3. Afwijking tussen voorlopige en definitieve cijfers: Bevolkingsgroei	Deelindicator jaarcijfer: de absolute afwijking van de som van de voorlopige maandcijfers van de bevolkingsgroei met het definitieve jaarcijfer. Deelindicator maandcijfers: het aantal keren dat de definitieve cijfers van de bevolkingsgroei voor de maanden van het voorafgaande kalenderjaar meer dan 4 duizend afwijken van de voorlopige cijfers.	Gecumuleerd over de twaalf maanden mag de afwijking niet groter zijn dan 16 duizend. Voor minimaal acht van de twaalf maanden moet de afwijking van het maandcijfer kleiner zijn dan 4 duizend
4. Reductie enquêtedruk	Uitkomst van de jaarlijkse administratieve lasten zoals gemeten door de 'enquêtedrukmeter' (EDM)	De administratieve last door enquêtedruk voor het bedrijfsleven mag in 2013 niet meer bedragen dan de lastendruk in 2012 en wordt zoveel mogelijk gereduceerd in lijn met de doelstelling om in 2015 een reductie tussen de 20% en 30 % te realiseren ⁵

⁵ Zoals nader toegelicht in de Voortgangsrapportage regeldruk bedrijven van Prinsjesdag 2011 vereist de realisatie van deze doelstelling zowel wijzigingen uitgevoerd door het CBS als wijzigingen in de Europese regelgeving. Op basis van haalbaarheids-onderzoeken, waarbij ook inzicht wordt verkregen in de hiermee gepaard gaande kosten, vindt nog definitieve besluitvorming plaats.

Bijlage F: Adviesraden

Om het CBS te adviseren over de invulling van het statistisch programma zijn zes adviesraden ingesteld die elk een thematisch terrein of onderwerp beslaan. De voorzitters van de zes adviesraden vormen samen een adviesorgaan voor de Directeur-Generaal, de CBS-adviesraad.

Samenstelling CBS-adviesraad primo 2013:

drs. G. van der Veen - voorzitter

mw. drs. M.I. Tóth Pál - secretaris

M.A. van Straalen - adviesraad berichtgevers

drs. E.E. van de Lustgraaf - adviesraad economische statistieken

drs. H.M.M. Claassen - adviesraad macro-economische statistieken

prof. dr. Ph.H.B.F. Franses - adviesraad methodologie

prof. dr. H.B. Entzinger - adviesraad sociale statistieken

prof. dr. P.J. Boelhouwer - adviesraad statistieken van de leefomgeving

Bijlage G. Organisatie per 1 januari 2013

Directeur-Generaal

Drs. G. van der Veen

Plaatsvervangend Directeur-Generaal

Drs. G. Bruinooge

Centrale Beleids- en managementondersteuning

vacant

Methoden en statistisch beleid (Pilot)

Dr. C. Zeelenberg (Directeur)

Programma Kennis en innovatie

Mw. drs. M.J.M. Verbruggen (Directeur)

Hoofddirectie Bedrijfsvoering en communicatie

Drs. F.W.M. Hendrikx (Hoofddirecteur)

Mw. Drs. M. Renaud (Directeur)

Hoofddirectie Dataverzameling

Drs. H.J.C.M. Hermans (Hoofddirecteur)

Ir. J.H. van Velzen (plv. Hoofddirecteur)

Hoofddirectie Economie, bedrijven en nationale rekeningen

Mw. drs. J.C.M. Imbens (Hoofddirecteur)

W.B.F. de Witte (plv. Hoofddirecteur)

Hoofddirectie Sociaal-economische en ruimtelijke statistieken

Drs. W. van Nunspeet (Hoofddirecteur)

Drs. J.A. Timmermans (plv. Hoofddirecteur)

Hoofddirectie Procesontwikkeling, IT en methodologie (Pilot)

Dr. A.H. Kroese (Hoofddirecteur)

Bijlage H: Wegwijzer

Het CBS verzamelt gegevens bij personen, bedrijven en instellingen. Het CBS stelt de uitkomsten van de onderzoeken zo snel mogelijk op verschillende manieren voor iedereen beschikbaar.

CBS-website (www.cbs.nl):

De CBS-website geeft toegang tot resultaten van CBS-onderzoek. De website biedt thema-gerichte informatie over kerncijfers van Nederland. Alle uitgebrachte publicaties staan overzichtelijk gerangschikt. Gedetailleerde cijfers zijn te raadplegen via de gratis databank StatLine.

Op de website staat ook een actuele publicatiekalender en een productencatalogus. Beleidsinformatie en een verzameling links naar nationale statistische bureaus en relevante internationale organisaties maken de website compleet.

Het CBS heeft websites ontwikkeld voor vier doelgroepen. Kijk hiervoor op: www.werkenbijhetcbs.nl; www.cbsinuwbuurt.nl; www.cbsvooruwbedrijf.nl. en de onderwijsite op www.cbs.nl/cbsindeklas

Nieuwe media

Het CBS verspreidt zijn output ook via nieuw media YouTube (<http://www.youtube.com/statistiekcbs>) en Twitter (<http://www.twitter.com/statistiekcbs>). Verder is een StatLine App ontwikkeld voor de iPhone.

NOS-teletekst

Pagina 506 geeft informatie over een aantal belangrijke economische indicatoren en pagina 507 bevat gegevens die recent zijn gepubliceerd.

Verkoop van CBS-producten

CBS-producten kunt u bestellen via de afdeling Klantenservice van het CBS, Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen, telefoon (088) 570 70 70, e-mail: verkoop@cbs.nl.

Infoservice

Het centrale informatiepunt voor algemene vragen over het CBS en zijn producten is te bereiken via telefoon (088) 570 70 70 en infoservice@cbs.nl.

European Statistical Data Support

Statistische informatie over Europa afkomstig van Eurostat is telefonisch op te vragen via (088) 570 70 70 (keuze toets 5) of door middel infoservice@cbs.nl.

CBS Contact Center

Het centrale informatiepunt voor bedrijven, instellingen en personen bij vragen over CBS-vragenlijsten of ander enquêtemateriaal is te bereiken via telefoon (045) 570 64 00, e-mail: contactcenter@cbs.nl of via het contactformulier op de CBS-website: www.cbs.nl/contactcenter.

Persdienst

Het centrale informatiepunt voor de media is te bereiken via telefoon (070) 337 44 44 of e-mail: persdienst@cbs.nl. Meer informatie staat op de CBS-website: www.cbs.nl/informatievoor/pers.

Onderzoek onder voorwaarden: Centrum voor Beleidsstatistiek

Het Centrum voor Beleidsstatistiek biedt externe partijen verschillende diensten aan:

- Het toegankelijk maken van microdatabestanden waarmee onderzoekers die gemachtigd zijn via de CBS-wet of via een goedkeuring door de Centrale Commissie voor de Statistiek (CCS) bij het CBS onder strikte beveiligingsvoorwaarden zelf de gewenste analyses kunnen uitvoeren op deze microdatabestanden (catalogus <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/informatie/beleid/catalogi>);
- Het verrichten van onderzoek op statistisch basismateriaal om vragen van departementen en planbureaus, grote gemeenten en andere overheidsinstellingen te beantwoorden;
- Het adviseren van klanten zoals departementen en planbureaus, grote gemeenten en andere overheidsinstellingen bij het vinden, het gebruik en het opstellen van de benodigde informatie voor beleidsvoorbereiding en de evaluatie daarvan.

Aan de diensten van het Centrum voor Beleidsstatistiek zijn kosten verbonden. Nadere informatie is verkrijgbaar via telefoon (070) 337 47 92, via www.cbs.nl/cvb of e-mail: cvb@cbs.nl.

Bijlage I: Overzicht van afkortingen

ABR	Algemeen Bedrijfsregister
AC	Audit Commissie
AGS	Aangiftesysteem
AIO	Assistent in Opleiding
ANW	Algemene Nabestaandenwet
AOW	Algemene Ouderdomswet
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
bbp	bruto binnenlands product
BFS	Bijstandsfraudestatistiek
bni	bruto nationaal inkomen
CREEA	Compiling and Refining Environmental and Economic Accounts
BTW	Belasting over de Toegevoegde Waarde (omzetbelasting)
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
C-2-C-market	Handel tussen particulieren
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CCS	Centrale Commissie voor de Statistiek
CMFB	Europees Comité voor Monetaire, Financiële en Betalingsbalansstatistieken
COEN	Conjunctuurenquête Nederland
CPB	Centraal Planbureau
CPI	Consumentenprijsindex
DBC	Diagnosebehandelingscombinaties
DGINS	Directors General of the National Statistical Institutes
DNB	De Nederlandsche Bank
DWH	Data Warehouse
EBB	Enquête Beroepsbevolking
EC	Europese Commissie
EDM	Enquêtedrukmeter
EDP	Excessive Deficit Procedure

EFTA	European Free Trade Association
EFQM	European Foundation of Quality Management
EMU	Economische en Monetaire Unie
ESA	European System of Accounts
ESR	Europees Systeem van Nationale en Regionale Rekeningen in Europese Unie
ESS	European Statistical System
ESSnet	European Statistical System network
ESTP	Europees Statistisch Trainingsprogramma
EU	Erasmus Universiteit Rotterdam
Eurostat	Europees Bureau voor de Statistiek
EVO	Eigen Vervoerders Organisatie
EZ	Ministerie van Economische Zaken (voormalig Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie)
FRIBS	Framework Regulation on Integrated Business Statistics
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens
GGD	Gemeentelijke gezondheidsdienst
GSB	Gezondheidsstatistisch bestand
Wet-HOF	Wet Houdbare OverheidsFinanciën
HICP	Geharmoniseerde Europese consumentenprijsindex (Harmonised Index of Consumer Prices)
HLG-BAS	High Level Group for Strategic Developments in Business Architecture in Statistics
ICT	Informatie- en Communicatie Technologie
IenM	Ministerie van Infrastructuur en Milieu
INSPIRE	Europese richtlijn om beschikbaarheid, kwaliteit, organisatie, toegang en uitwisseling van geo-informatie in Europa te verbeteren
INTRASTAT	Stelsel voor de statistieken van het goederenverkeer tussen de EU-lidstaten
IPA	Instrument for Pre-Accession Assistance
ISTAT	Italiaanse statistiekbureau

IVM	Integrale Veiligheidsmonitor
KING	Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten
KvK	Kamer van Koophandel
LEED	Linked Employer Employee Database
MEETS	Modernization of European Enterprise and Trade Statistics
MJP	Meerjarenprogramma
MKB	Midden- en kleinbedrijf
NAMWA	National Accounting Matrix including Water Accounts
NAP	Nationale Auto Pas
NEA	Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden
NEN/ISO 27000	Standaard procesnorm voor de informatiebeveiliging
NHR	Nieuwe Handelsregister
NIDI	Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut
NKO	Nationaal Kiezersonderzoek
NLIP	Nationaal Logistiek Informatie Platform
NUTS	Nomenclature of Territorial Units for Statistics
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OPTA	Onafhankelijke Post en Telecommunicatie Autoriteit
OVIN	Onderzoek Verplaatsingen in Nederland
PBL	Planbureau voor de Leefomgeving
PBK	Prijsindex Bestaande Koopwoningen
PDOK	Publieke Dienstverlening Op de Kaart
PoC	Proof of Concepts
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RDW	Rijksdienst voor het Wegverkeer
RLI	Rode Lijst Indicator
SBI	Standaard Bedrijfsindeling
SBR	Standaard BusinessReporting
SCP	Sociaal en Cultureel Planbureau
SIER	Speerpunt Internationale Economische Relaties
SSB	Sociaal Statistisch Bestand
SVB	Sociale Verzekeringsbank

SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TLN	Transport en Logistiek Nederland
TNO	Nederlandse organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek
UNECE	United Nations Economic Commission for Europe
UNSC	United Nations Statistical Commission
UU	Universiteit Utrecht
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
V&J	Ministerie voor Veiligheid en Justitie
VIR	Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksoverheid
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VNO-NCW	Verbond van Nederlandse Ondernemingen – Nederlands Christelijk Werkgeversverbond
WBP	Wet Bescherming Persoonsgegevens
WOZ	Wet Waardering Onroerende Zaken
ZBC	Zelfstandige handelcentra
ZEA	Zelfstandigen Enquête Arbeid

Colofon

Centraal Bureau voor de Statistiek

Den Haag

Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag

Postbus 24500, 2490 HA Den Haag

Telefoon (070) 337 38 00

Heerlen

CBS-weg 11, 6412 EX Heerlen

Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen

Telefoon (045) 570 60 00

Website

www.cbs.nl

Infoservice

Telefoon (088) 570 70 70

E-mail: infoservice@cbs.nl

Fax: (070) 370 59 94

Uitgave

Centraal Bureau voor de Statistiek
